

Apstiprināta ar NEPLP 2022.gada 29.decembra lēmumu Nr.458/1-2
Grozīta ar NEPLP 2023.gada 19.janvāra lēmumu Nr.26/1-2

Elektronisko plašsaziņas līdzekļu nozares attīstības nacionālā stratēģija 2023.-2027.gadam

SATURA RĀDĪTĀJS

Saīsinājumu skaidrojums	3
Nozares būtiskāko iestāžu, uzņēmumu un organizāciju funkciju skaidrojums	5
Preambula	8
A. AIZSARGĀTA UN STIPRA LATVIJAS INFORMATĪVĀ TELPA	10
A-1 Droša Latvijas informatīvā telpa	11
A-2 Kvalitatīvs un daudzveidīgs vietējais saturs latviešu valodā.....	12
A-3 Medijpratīga Latvijas sabiedrība	14
A-4 Prettiesiski izplatīta audio un audiovizuāla satura izplatīšanas ierobežošana	16
A-5 Starptautiskās sadarbības nodrošināšana	19
B. DAUDZVEIDĪGA LATVIJAS ELEKTRONISKO MEDIJU VIDE, KAS SPĒJ PIELĀGOTIES TEHNOĻOGISKĀS ATTĪSTĪBAS IZAIČINĀJUMIEM DIGITĀLAJĀ VIDĒ	22
B-1 Ilgtspējīga un daudzveidīga mediju vide	22
B-2 Televīzija	26
B-3 Radio.....	30
B-4 Audiovizuāli pakalpojumi pēc pieprasījuma	34
B-5 Diasporas mediji	36
B-6 Programmu izplatīšanas pakalpojumi.....	37
B-7 Video koplietošanas platformas.....	39
B-8 Sociālie mediji	40
B-9 Pašregulācija	42
B-10 Mediju nozares tehnoloģiskā attīstība	43
C. KVALITĀTĪVA SATURA PIEEJAMĪBA, MEDIJU SASNIEDZAMĪBA.....	45
C-1 Pareizas latviešu valodas lietojums un pieejamība.....	45
C-2 Elektronisko plašsaziņas līdzekļu pakalpojumu, to satura pieejamība	46
D. REZULTATĪVIE RĀDĪTĀJI.....	48
Pielikumu saraksts.....	49

Saīsinājumu skaidrojums

AKKA/LAA – biedrība “Autortiesību un komunikēšanās konsultāciju aģentūra / Latvijas Autoru apvienība”

AVMPD – Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīva (Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/1808 (2018. gada 14. novembris), ar ko, ņemot vērā mainīgos tirgus apstākļus, groza Direktīvu 2010/13/ES par to, lai koordinētu dažus dalībvalstu normatīvajos un administratīvajos aktos paredzētus noteikumus par audiovizuālo mediju pakalpojumu sniegšanu)

DAB/DAB+ – ciparu skaņas apraides sistēma

DMA – Digitālā tirgus akts

DSA – Digitālo pakalpojumu akts

EMFA – Eiropas mediju brīvības akts

EPL – elektroniskais plašsaziņas līdzeklis

EPLL – Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likums

EPRA – Eiropas Raidorganizāciju Regulatoru kopiena

ERGA – Eiropas Savienības audiovizuālo mediju pakalpojumu regulatoru grupa

ES – Eiropas Savienība

ESKA – biedrība “Elektronisko Sakaru Komersantu Asociācija”

HDTV – augstas izšķirtspējas televīzija

KM – Kultūras ministrija

LaIPA – biedrība “Latvijas Izpildītāju un producentu apvienība”

LIKTA – biedrība “Latvijas Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas asociācija”

LR – valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību “Latvijas Radio”

LRA – biedrība “Latvijas Raidorganizāciju asociācija”

LaRA – biedrība “Latvijas Reklāmas asociācija”

LTV – valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību “Latvijas Televīzija”

LVRTC – valsts akciju sabiedrība “Latvijas Valsts radio un televīzijas centrs”

MAVISE – centralizēta Eiropas Audiovizuālās Observatorijas veidota un uzturēta bezmaksas datubāze, kurā apkopota informācija par audiovizuālajiem pakalpojumiem no 41 Eiropas valstīm un Marokas. Datubāzē pieejama informācija par Eiropas Ekonomikas zonā pieejamo televīzijas programmu, pakalpojumu pēc pieprasījuma un video koplietošanas platformu jurisdikcijas valsti saskaņā ar Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvu 2018/1808 (<https://mavise.obs.coe.int/>).

Stratēģija – Elektronisko plašsaziņas līdzekļu nozares attīstības nacionālā stratēģija 2023.-2027.gadam

Mediji – ar jēdzienu “mediji” šīs Stratēģijas ietvaros saprotami elektroniskie plašsaziņas līdzekļi, kuri nodrošina radio programmu, televīzijas programmu vai pakalpojumu pēc pieprasījuma veidošanu un izplatīšanu, tostarp, darbojoties arī digitālajā vidē

Latvijas vietējais medijs – ar jēdzienu “Latvijas vietējais medijs” šīs Stratēģijas ietvaros saprotams tāds medijs, kas ir reģistrēts Latvijā, rada programmu vai pakalpojumu un kura saturs primāri ir pieejams Latvijas auditorijai. Latvijas vietējais medijs var būt gan vietējais, gan reģionālais, gan nacionālais, gan pārrobežu elektroniskais plašsaziņas līdzeklis

NEPLP – Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome

PPP – audiovizuāls pakalpojums pēc pieprasījuma

PTAC – Patērētāju tiesību aizsardzības centrs

SEPLP – Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome

SKP – NEPLP Sabiedriskā konsultatīvā padome

SPRK – Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija

VAS ES – valsts akciju sabiedrība “Elektroniskie sakari”

VID – Valsts ieņēmumu dienests

VKP – video koplietošanas platforma

VP ENAP – Valsts Policijas Ekonomisko noziegumu apkarošanas pārvalde

Nozares būtiskāko iestāžu, uzņēmumu un organizāciju funkciju skaidrojums

Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome (NEPLP) – neatkarīga pilntiesīga autonoma institūcija, kas atbilstoši savai kompetencei pārstāv sabiedrības intereses elektronisko plašsaziņas līdzekļu jomā, kā arī uzrauga, lai to darbībā tiktu ievērota Latvijas Republikas Satversme, Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likums un citi normatīvie akti. NEPLP ir atvasināta publiska persona. NEPLP izsniedz apraides un retranslācijas atļaujas, reģistrē pakalpojumus pēc pieprasījuma un video koplietošanas platformas, uzklausa, analizē un apkopo skatītāju un klausītāju ierosinājumus, sūdzības un citu informāciju par elektronisko plašsaziņas līdzekļu darbību, veic elektronisko plašsaziņas līdzekļu darbības monitoringu un apkopo tā rezultātus, apkopo datus par elektronisko plašsaziņas līdzekļu darbību veicina medijpratību, veicina Latvijas nacionālajām interesēm atbilstošu elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmu un pakalpojumu politiku, kā arī veic citus uzdevumus savas kompetences ietvaros.

NEPLP Sabiedriskā konsultatīvā padome (SKP) – NEPLP izveidota padomdevēja institūcija, kas, pārstāvot sabiedrības intereses, sniedz viedokli un rekomendācijas NEPLP ar Stratēģiju saistītos jautājumos. SKP lēmumiem ir ieteikuma raksturs.

Kultūras ministrija (KM) – iestāde, kas mediju jomā izstrādā un koordinē mediju politiku, sekmējot vārda brīvību. Kultūras ministrija ir atbildīgā ministrija par Eiropas Savienības tiesību aktu mediju jomā transponēšanu nacionālajos tiesību aktos. Tā veicina sadarbību starp iesaistītajām pusēm mediju, tajā skaitā medijpratības, jomā.

Valsts akciju sabiedrība “Elektroniskie sakari” (VAS ES) – valsts kapitālsabiedrība, kas nodrošina valsts ierobežoto resursu – radiofrekvenču spektra un numerācijas pārvaldību. Radiofrekvenču spektra pārvaldība ietver sevī radiofrekvenču spektra plānošanu un uzraudzību. Piekļuve radiofrekvenču spektram tiek regulēta kā nacionālā, tā starptautiskā līmenī.

Valsts akciju sabiedrība “Latvijas Valsts radio un televīzijas centrs” (LVRTC) – valsts uzņēmums, kas veic pasākumus, lai ikvienam valsts iedzīvotājam būtu iespēja droši un ātri saņemt un pārraidīt informāciju.

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome (SEPLP) – iestāde, kas īsteno kapitāla daļu turētāja funkcijas sabiedriskajos medijos VSIA “Latvijas Radio” un VSIA “Latvijas Televīzija”, ir atbildīga par sabiedriskā pasūtījuma izpildes uzraudzību. SEPLP darbību nosaka Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu un to pārvaldības likums.

Valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību “Latvijas Radio” (LR) – sabiedriskais radio. Īsteno sabiedrisko pasūtījumu.

Valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību “Latvijas Televīzija” (LTV) – sabiedriskā televīzija. Īsteno sabiedrisko pasūtījumu.

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija (SPRK) – Sabiedrisko pakalpojumu regulators enerģētikas, elektronisko sakaru, pasta, sadzīves atkritumu apsaimniekošanas un ūdenssaimniecības nozarēs. Mediju nozarē regulē elektronisko sakaru komersantu tarifus, piemēram, nosaka televīzijas programmu izplatīšanas pakalpojumu sniedzēju (t. sk. kabeļoperatoru) tarifus.

Valsts Policijas Ekonomisko noziegumu apkarošanas pārvalde (VP ENAP) – Valsts policijas struktūrvienība, kuras galvenā funkcija ir plānot, organizēt, koordinēt un nodrošināt tādu noziedzīgu nodarījumu, kas saistīti ar tautsaimniecības, uzņēmējdarbības labklājības un citu ekonomiska rakstura noziedzīgu nodarījumu (tajā skaitā attiecībā uz noziedzīgiem nodarījumiem, kas saistīti ar audio un audiovizuāla satura prettiesisku izmantošanu un izplatīšanu) novēršanu, atklāšanu un izmeklēšanu.

Biedrība “Latvijas Raidorganizāciju asociācija” (LRA) – biedrība, kas apvieno ietekmīgākos Latvijas komerciālos elektroniskos plašsaziņas līdzekļus, līdzdarbojas visos ar Latvijas mediju vides un politikas veidošanu un mediju konkurētspējas palielināšanu saistītajos procesos, piedaloties diskusijās ar valsts pārvaldes iestādēm un nevalstiskajām organizācijām. LRA vērtības ir vārda brīvība, viedokļu daudzveidība, tiesiskums, godīga konkurence un citas demokrātiskas sabiedrības pamatvērtības.

Biedrība “Latvijas Reklāmas asociācija” (LaRA) – sabiedriska organizācija, kurā ir apvienojušies reklāmdevēji, mediji un aģentūras. Asociācijas mērķis ir veicināt reklāmas nozares attīstību un aizstāvēt savu biedru intereses.

Biedrība “Elektronisko Sakaru Komersantu Asociācija” (ESKA) – biedrība, kas, galvenokārt, apvieno vietējos elektronisko sakaru komersantus no Liepājas, Ventspils, Daugavpils, Rēzeknes, kā arī citus biedrus no Rīgas. ESKA aktīvi darbojas kopš 2009.gada, un tās galvenais mērķis ir veicināt elektronisko sakaru pakalpojumu attīstību Latvijā, pārstāvēt elektronisko sakaru komersantu intereses valsts institūcijās un organizācijās, kā arī attiecībās ar televīzijas programmu īpašniekiem vai to pārstāvjiem.

Biedrība “Latvijas Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas asociācija” (LIKTA) – biedrība, kas apvieno telekomunikācijas nozares vadošos uzņēmumus un organizācijas, kā arī informācijas un komunikācijas tehnoloģiju jomas profesionāļus.

Patērētāju tiesību aizsardzības centrs (PTAC) – valsts pārvaldes iestāde Ekonomikas ministrijas pārraudzībā, kas īsteno patērētāju tiesību un interešu aizsardzību. Tā darbību, galvenokārt, regulē Patērētāju tiesību aizsardzības likums. Mediju nozarē PTAC uzrauga influenceru darbības interneta vidē, tajā skaitā sociālajos medijos.

Biedrība “Par legālu saturu” – biedrība, kas vēršas pret satura izplatīšanu bez tiesiskā īpašnieka vai pārstāvja atļaujas, kā arī sekmē tiesisku (legālu) televīzijas programmu pārraidi telekomunikāciju tirgū, uzturot aktīvu sadarbību ar Latvijas kompetentajām iestādēm – NEPLP, VP ENAP, SPRK, VID, KM, Finanšu ministriju, Satiksmes ministriju, informācijas un

komunikācijas tehnoloģiju nozares asociācijām u.c., iesaistoties ar konkrētiem nozares pārstāvju izstrādātiem priekšlikumiem saistošo likumu un normatīvo aktu pilnveidošanā, lai maksimāli ierobežotu un izskaustu nelegālo televīzijas pakalpojumu sniedzēju darbību Latvijā.

Biedrība “Autortiesību un komunikēšanās konsultāciju aģentūra / Latvijas Autoru apvienība” (AKKA/LAA) – nevalstiska organizācija, kas apvieno dažādus autorus, kuri kopā, kolektīvā pārvaldījumā, īsteno savas mantiskās tiesības un veido efektīvu sadarbību starp autoriem un viņu darbu izmantotājiem, lai nodrošinātu darbu izmantotājiem ērtu iespēju likumīgi izmantot autoru darbus un autoriem saņemt par to atlīdzību. Biedrības darbību regulē Autortiesību kolektīvā pārvaldījuma likums.

Biedrība “Latvijas Izpildītāju un producentu apvienība” (LaIPA) – izpildītāju un fonogrammu producentu dibināta bezpeļņas organizācija, kas Latvijā veic pašmāju un ārvalstu tiesību īpašnieku mantisko tiesību kolektīvo pārvaldījumu. Biedrības darbību regulē Autortiesību kolektīvā pārvaldījuma likums.

Biedrība “Latvijas Žurnālistu asociācija” (LŽA) – nevalstiska organizācija, kuras darbības galvenie mērķi ir uzlabot žurnālistu profesionālo vidi, aizstāvēt vārda un preses brīvību, veicināt diskusiju par profesionālajām un ētikas problēmām, aizstāvēt žurnālistu profesionālās, ekonomiskās un sociālās tiesības, uzlabot un attīstīt masu mediju normatīvo regulējumu, kā arī sekmēt un rūpēties par biedru profesionālo apmācību un izaugsmi, rūpēties par žurnālistu mūžizglītību.

Eiropas Savienības audiovizuālo mediju pakalpojumu regulatoru grupa (ERGA) – grupa, kuru veido Eiropas Savienības dalībvalstu regulējošās iestādes audiovizuālo mediju pakalpojumu jomā. ERGA konsultē Eiropas Komisiju un veicina sadarbību starp mediju jomu regulējošajām iestādēm ES.

Eiropas Raidorganizāciju Regulatoru kopiena (EPRA) – vecākais un lielākais apraides regulatoru tīkls, kas kalpo informācijas, pieredzes un labākās prakses apmaiņai starp raidorganizāciju regulatoriem Eiropā.

Preambula

Elektronisko plašsaziņas līdzekļu nozares attīstības nacionālā stratēģija 2023.–2027.gadam saskaņā ar Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumu ir ārējs normatīvs akts, ko apstiprina Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome.

Stratēģijas izstrādē ievērota Latvijas Republikas Satversme, EPLL un citi mediju nozari regulējošie normatīvie akti, kā arī ņemta vērā Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīva, Latvijai saistošie Eiropas Savienības un citi starptautiskie tiesību akti.

Līdz 2025.gada 1.septembrim NEPLP izstrādās starpposma ieviešanas ziņojumu par Stratēģijas izpildi (turpmāk – Ziņojums). Ziņojums kalpos par novērtējuma instrumentu un pamatu iespējamiem grozījumiem Stratēģijā.

Ziņojuma izstrādē NEPLP iesaistīs arī neatkarīgu vērtētāju. Ziņojumā tiks ietverta informācija par:

- indikatoru faktiskajām vērtībām un īstenotajām aktivitātēm pārskata periodā;
- vērtējumu par iespējām sasniegt plānotās mērķa vērtības un, nepieciešamības gadījumā, ieteikumus grozīt indikatoru vērtības;
- vērtējumu par notikušajām izmaiņām vidē un tirgū, ja tās var būt par grozījumu veikšanai Stratēģijā;
- ieteikumus par nepieciešamiem grozījumiem Stratēģijā.

Starpposma ziņojums tiks izskatīts SKP un ar to tiks iepazīstināta Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisija.

Elektronisko plašsaziņas līdzekļu nozares vīzija: droša, inovatīva un daudzveidīga Latvijas informatīvā telpa demokrātiskā, latviskā vidē un vienotā Eiropā.

Stratēģijas virsmērķis: aizsargāt Latvijas informatīvo telpu, stiprinot vietējo saturu valsts valodā un nodrošinot drošu vidi elektronisko plašsaziņas līdzekļu attīstībai, kvalitatīva satura veidošanai un pieejamībai.

Stratēģijas mērķi un darbības virzieni:

A. Aizsargāta un stipra Latvijas informatīvā telpa

A-1 Droša Latvijas informatīvā telpa

A-2 Kvalitatīvs un daudzveidīgs vietējais saturs latviešu valodā

A-3 Medijpratīga Latvijas sabiedrība

A-4 Prettiesiski izplatīta audio un audiovizuāla satura izplatīšanas ierobežošana

A-5 Starptautiskās sadarbības nodrošināšana

B. Daudzveidīga Latvijas elektronisko mediju vide, kas spēj pielāgoties tehnoloģiskās attīstības izaicinājumiem digitālajā vidē

B-1 Ilgtspējīga un daudzveidīga mediju vide

B-2 Televīzija

B-3 Radio

B-4 Audiovizuāli pakalpojumi pēc pieprasījuma

- B-5 Diasporas mediji
- B-6 Programmu izplatīšanas pakalpojumu sniedzēji
- B-7 Video koplietošanas platformas
- B-8 Sociālie mediji
- B-9 Mediju pašregulācija
- B-10 Mediju nozares tehnoloģiskā attīstība

C. Kvalitatīva saturs pieejamība, iedzīvotāju sasniedzamība

- C-1 Pareizas latviešu valodas lietojums un pieejamība
- C-2 Elektronisko plašsaziņas līdzekļu pakalpojumu, to saturs pieejamība

NEPLP vērtības, īstenojot Stratēģijā ietvertos uzdevumus:

- **Valsts valoda** – iestāties par informatīvo telpu, kas balstīta latviešu valodā.
- **Neatkarība** – darboties kā neatkarīgam regulatoram, kas pakļauts Latvijas Republikas Satversmei, likumiem un tiesībām.
- **Profesionalitāte** – darba pienākumu izpildi balstīt zināšanās, pieredzē, pierādījumos un pētījumos.
- **Atbildīgums** – iestāties par Latvijas informatīvās telpas ilgtspēju, pārvaldību un resursiem.
- **Atvērtība** – būt atvērtiem sadarbībai un idejām, sadarboties ar nozari, sabiedrību, institūcijām, starptautiskām organizācijām un ekspertiem, būt atvērtiem radošām inovācijām un ierosmēm.
- **Taisnīgums** – būt taisnīgiem normatīvo aktu piemērošanā, procedūrās, lēmumos un saskarsmē.

A. AIZSARGĀTA UN STIPRA LATVIJAS INFORMATĪVĀ TELPA

Aizsargāta un stipra Latvijas informatīvā telpa nozīmē stiprus Latvijas medijus, kuri veido kvalitatīvu vietējo saturu, darbojas un attīstās demokrātisku un eiropisku vērtību ietvarā godīgas konkurences apstākļos. Stiprai informatīvai telpai ir būtiska viedokļu un mediju vides daudzveidība. Īstenojot Eiropā noteiktos programmu uztveršanas brīvības nosacījumus, Latvijas informatīvajā telpā līdzās Latvijas medijiem dažādās platformās darbojas arī ārvalstīs reģistrēti mediju pakalpojumu sniedzēji.

Latvija kā ES dalībvalsts pilda uzņemtās saistības arī mediju jomas regulācijā un NEPLP kā mediju jomas regulatoram ir patstāvīgas tiesības aizsargāt Latvijas informatīvo telpu un valsts drošību. Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumā ir pārņemtas AVMPD normas, kas, no vienas puses, paredz, ka Latvija nodrošina uztveršanas brīvību un savā teritorijā neierobežo audiovizuālo mediju pakalpojumu retranslāciju no citām dalībvalstīm, taču, no otras puses, tā paredz, ka dalībvalsts konkrētos gadījumos var uz laiku atkāpties no šī noteikuma. Arī Latvijas Republikas Satversmes 100. pants paredz, ka “ikvienam ir tiesības uz vārda brīvību, kas ietver tiesības brīvi iegūt, paturēt un izplatīt informāciju, paust savus uzskatus. Cenzūra ir aizliegta.” Taču vārda brīvība nav neierobežota, tiesības uz vārda brīvību nav absolūtas un tās nenozīmē visatļautību. Satversmes 116.pants paredz, ka personas tiesības, kas noteiktas Satversmes 100.pantā, var ierobežot likumā paredzētajos gadījumos, lai sasniegtu leģitīmu mērķi – aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību. Tādējādi, vērtējot tiesību normas savstarpējā sakarībā, secināms, ka, ja audiovizuālo mediju pakalpojums, ko sniedz citas dalībvalsts jurisdikcijā esošs mediju pakalpojumu sniedzējs, apdraud valsts drošību, sabiedrisko drošību, kā arī citos normatīvajos aktos noteiktos gadījumos rada apdraudējumu ar likumu aizsargātajām valsts un sabiedrības interesēm, tā izplatīšana Latvijas teritorijā ir ierobežojama.

Lai nodrošinātu stipru un uz attīstību vērstu mediju darbību, medijam jābūt pieejamai arī pietiekamai finanšu kapacitātei. Mediju kopējie ienākumi ir mainīgi, tos ietekmē valsts ekonomiskā situācija un citi ārējie apstākļi. Latvijas mediji par auditoriju konkurē gan ar citu valstu elektroniskajiem plašsaziņas līdzekļiem, gan sociālajiem medijiem. Stratēģijas apstiprināšanas brīdī Latvijā ir reģistrēti 95 EPL, kas veido radio vai televīzijas programmas vai sniedz programmu izplatīšanas pakalpojumus, vai ir iesnieguši paziņojumu par audiovizuāla pakalpojuma pēc pieprasījuma sniegšanu. Latvijā retranslējamo audio un audiovizuālo programmu sarakstā ir 254 televīzijas programmas no 25 valstīm, lielākajā daļā programmu saturs pieejams krievu un angļu valodā. Šīs programmas, kā arī sociālie mediji līdzās vietējiem medijiem – visi konkurē Latvijas reklāmas tirgū, kas ir būtiskākais mediju ienākumu avots, tādējādi būtiski ietekmējot Latvijas vietējo mediju darbību.

Aizsargātu un stipru informatīvo telpu veido ne tikai mediju spēja veidot un izplatīt kvalitatīvu saturu, bet arī spēja aizsargāt medija satura veidošanai un izplatīšanai nepieciešamo infrastruktūru un informatīvo telpu kopumā valsts apdraudējuma gadījumā. Tādējādi būtisks stipras Latvijas mediju vides aspekts ir mediju, īpaši sabiedrisko mediju, spēja rīkoties un koordinēti reaģēt krīzes situācijās un valsts apdraudējuma gadījumā, apziņojot sabiedrību un nodrošinot darbības nepārtrauktību arī dažādu tehniskās infrastruktūras bojājumu gadījumā.

A-1 Droša Latvijas informatīvā telpa

Latvijas informatīvās telpas drošības pamatā ir stipri Latvijas vietējie mediji un kvalitatīvs vietējais saturs valodā. Tieši vietējais saturs valodā veido jebkuras valsts informatīvās telpas mugurkaulu, tajā skaitā veido sabiedrības izpratni par procesiem pasaulē, saglabā mantojumu nākamajām paaudzēm, uztur dzīvu valsts kultūrtelpu un veicina valsts valodas attīstību.

Svarīgi veikt pasākumus valsts atbalsta nodrošināšanai kvalitatīva satura veidošanai latviešu valodā, tostarp valsts valodā uzrunājot arī Latvijā dzīvojošos mazākumtautību iedzīvotājus, tādējādi veicinot sabiedrības saliedēšanu uz valsts valodas pamata. Vienlaikus būtiski nodrošināt, ka sistemātiski tiek veikti pasākumi mediju stiprināšanai, tostarp veicinot gan tehnoloģisko, gan cilvēkresursu pieaugumu un pilnveidi.

Uzdevumi:

[A-1-1] Lai novērstu sabiedrības sašķeltību un veicinātu mazākumtautību piederību visu sabiedrību vienojošajai informatīvajai telpai valsts valodā, turpmāka papildu satura veidošana krievu valodā no valsts puses nav atbalstāma.

[A-1-2] Konsekventi palielināt satura latviešu valodā īpatsvaru Latvijas informatīvajā telpā, lai līdzsvarotu esošo situāciju (Stratēģijas apstiprināšanas brīdī no Latvijā retranslējamo audio un audiovizuālo programmu sarakstā pieejamajām 254 programmām 137 televīzijas programmas pieejamas krievu valodā, bet tikai 46 televīzijas programmas latviešu valodā). Rīcībai, palielinot saturu latviešu valodā, ir jābūt sistemātiskai, meklējot iespējas nodrošināt arī retranslēto ārvalstu televīzijas programmu tulkošanu vai subtitrēšanu latviešu valodā.

[A-1-3] Stratēģijas darbības periodā frekvenču izmantošanas tiesības konkursa kārtībā primāri piešķiramas tādām programmām, kas raida latviešu valodā vai arī tādām programmām, kas raida ES dalībvalstu vai ES kandidātvalstu oficiālajās valodās, lai veicinātu visas Latvijas sabiedrības, tajā skaitā mazākumtautību, atrašanos vienotā informatīvajā telpā un iespējas saņemt vienu un to pašu informāciju.

[A-1-4] Būtiski ir vērsties pret televīzijas programmu un cita veida audio un audiovizuāla satura prettiesisku izplatīšanu, tajā skaitā samazinot prettiesisku satura izplatīšanu gan tiešsaistē, gan izmantojot nelegālas iekārtas. Satura prettiesiska izplatīšana un izmantošana mazina vietējā satura veidotāju iespējas attīstīt vietējo saturu, jo šāda uzņēmējdarbība būtiski ietekmē legālo pakalpojumu sniedzēju iespēju nodrošināt darbiniekiem konkurētspējīgu atalgojumu, jauna vietējā satura veidošanu un ārvalstīs veidota satura iepirkšanu. Satura prettiesiska izplatīšana veicina sabiedrības iespēju patērēt tādu saturu, kura izplatīšana (tajā skaitā retranslācija) ir ierobežota vai aizliegta, tajā skaitā piekļūšana ar Krieviju saistītam saturam, tādējādi radot riskus, ka atsevišķas Latvijas sabiedrības grupas turpina atrasties Krievijas naida un kara informatīvajā telpā. Tādējādi, lai stiprinātu Latvijas informatīvās telpas drošību, satura prettiesiskas izmantošanas apkarošanai ir jābūt valstiska mēroga prioritātei.

[A-1-5] Vienlaikus ar prettiesiska satura izmantošanas ierobežošanu ir jāturpina monitorēt jebkāds ar Krievijas valsti saistīts saturs, tostarp izklaides saturs, kurā nereti tiek iekļauti Krievijas izplatītie naratīvi. Regulāri uzraugot šādu saturu, Latvijai ir iespējams identificēt iespējamus pārkāpumus

un attiecīgi rīkoties. Arī turpmāk ir rūpīgi jāpārbauda jebkura medija – gan vietējā, gan ārvalstu – patiesie labuma guvēji.

[A-1-6] Ņemot vērā, ka būtiska ietekme mediju telpas attīstībai, drošības nodrošināšanai un demokrātijas stiprināšanai ir tieši mediju satura veidotājiem, nepieciešams turpināt padziļināti izglītēt mediju profesionāļus par mediju vides jautājumiem, tajā skaitā dezinformācijas¹ izplatīšanas u. tml. riskiem.

[A-1-7] Lai nodrošinātu visaptverošu Latvijas informatīvās telpas aizsardzību, jāturpina pilnveidot Latvijas normatīvie akti, tajā skaitā nostiprinot NEPLP iespējas operatīvi reaģēt uz problēmām un tās risināt. Jāveicina sabiedrības medijpratība, kā arī jāstiprina mediju analītiskā un pētnieciskā kapacitāte.

[A-1-8] Atbalstīt NEPLP kompetences paplašināšanu attiecībā uz satura un platformu uzraudzību digitālajā vidē Latvijā. Veicināt Latvijas vietējo mediju konkurētspēju ar globālajām platformām mediju un reklāmas jomā.

[A-1-9] Visu iepriekš minēto informatīvās telpas aizsardzības pasākumu īstenošana ir tiešā veidā atkarīga no NEPLP kapacitātes. Šobrīd tā ir nepietiekama un tā ir jāturpina stiprināt. Pēc NEPLP aplēsēm ar likumu uzlikto funkciju pilnvērtīgai pildīšanai būtu nepieciešamas vēl septiņas papildu štata vietas.

A-2 Kvalitatīvs un daudzveidīgs vietējais saturs latviešu valodā

Vietējais saturs ir daudzveidīgs Latvijā veidots un demonstrēts saturs, kuru izplata Latvijā reģistrētie mediji, uzņemoties redakcionālo atbildību. Kvalitatīvs vietējais saturs informē, izklaidē, izglīto un iesaista. Šāds saturs atspoguļo Latvijas sabiedrībai nozīmīgus un saistošus notikumus, primāri stiprina un saliedē Latvijas sabiedrību vienotā informatīvajā telpā, izceļot Latvijas valsts vērtības, t.sk. bagātinot un attīstot latviešu valodu un kultūru. Satura kvalitātes un kvalitatīvas latviešu valodas lietojuma sekmēšana, ir viena no NEPLP prioritātēm, uzraugot Latvijā radīto elektronisko mediju saturu un tā atbilstību normatīvo aktu prasībām.

Kvalitatīvs vietējais saturs ir īpaši nozīmīgs informatīvās telpas stiprināšanā, jo daudzveidīgs, kvalitatīvs vietējais saturs bagātina informatīvo telpu nacionālā, reģionālā un vietējā līmenī, plaši iesaistot vietējo sabiedrību satura veidošanā. Vietējais saturs sekmē demokrātijas vērtību, cilvēktiesību un valsts neatkarības nosargāšanai. Izplatot vietējo saturu dažādās platformās, tiek sasniegta pēc iespējas plašāka sabiedrības daļa, tādējādi sekmējot nacionālās identitātes apzināšanos. Kvalitatīvam vietējam ziņu un informatīvi analītiskajam saturam ir raksturīgas vismaz trīs būtiskas iezīmes:

- 1) tā veidošanā tiek ievēroti objektivitātes, precizitātes un neitralitātes principi,
- 2) auditorijai tiek sniegti patiesi fakti, informācija, kas nesatur melus, dezinformāciju;

¹ Dezinformācija – nepatiesa vai maldinoša informācija, kas tiek sagatavota, publiskota un izplatīta, lai gūtu ekonomisku labumu, maldinātu vai radītu kaitējumu (2018.gada 26.aprīļa Eiropas Komisijas paziņojums “Vēršanās pret dezinformāciju tiešsaistē: Eiropas pieeja.”).

- 3) saturam ir zināms autors, tas veidots, ievērojot redakcionālās neatkarības un atbildības principus.

Citu žanru programmās un pakalpojumos svarīgākie satura kvalitātes kritēriji ir daudzveidīgums, satura veidotāja atbildīgums un profesionālās ētikas ievērošana.

Vietējā satura veidotāji ir gan elektroniskie plašsaziņas līdzekļi, kuri veido vietējā, reģionālā un nacionālā mēroga radio un televīzijas programmas, gan elektroniskie plašsaziņas līdzekļi, kuri veido pakalpojumus pēc pieprasījuma. Tie veido un attīsta Latvijas informatīvo un kultūras telpu, sekmē latviešu valodas lietojumu un saglabāšanu, nacionālās identitātes apzināšanos un piederības sajūtu Latvijai un Eiropai. Vietējais saturs var tikt veidots gan iedzīvotājiem Latvijā, gan diasporā un to veido gan sabiedriskie, gan komerciālie mediji.

Kvalitatīvu vietējo saturu ikdienā var nodrošināt spēcīgi mediji, kuru pamatā ir pietiekami profesionālu cilvēku un finanšu resursi, kuri spēj uzlabot un attīstīt savu darbību, tostarp ņemot vērā sabiedrības intereses un objektīvu medijkritiku, un kuri savā darbā ievēro likumu, ētikas un mediju pašregulācijas principus.

Uzdevumi:

[A-2-1] Sekmēt Latvijas mediju un satura attīstību Latvijas sabiedrības interesēs.

[A-2-2] Stiprināt vietējos medijus un kvalitatīvu žurnālistiku, veicinot Latvijas vietējo mediju konkurētspējas, finansiālās stabilitātes un auditorijas palielināšanu, vienlaikus paredzot konsekvētu mediju darbības regulāciju un tās kvalitātes uzraudzību.

[A-2-3] Atbalstīt kvalitatīva satura, kas informē, izglīto, izklaidē un iesaista, veidošanu latviešu valodā, vienlaikus veicinot šāda, Latvijas informatīvajā telpā radīta un droša satura patēriņu.

[A-2-4] Veicināt latviešu valodas izmantošanu un vietējā satura, kas stiprina, ataino un bagātina Latvijas kultūrtelpu, sekmē nacionālās identitātes apzināšanos un latviskās dzīvesziņas, kā arī latviešu, t.sk. latgaliešu rakstu valodas, un lībiešu valodas saglabāšanu. Veicināt izpratni par Latvijas kultūras mantojumu un tā pielietojumu šodienā, nodrošināt laikmeta liecību dokumentēšanu un sekmēt jaunradi. Veicināt satura veidošanu par vēsturiskiem notikumiem, izcilām latviešu personībām, tādējādi stiprinot sabiedrības apziņu par valsts kultūras bagātajām saknēm un patriotismu.

[A-2-5] Veicināt sabiedriski nozīmīga satura, kas ir vērsts uz sabiedrības ilgtspēju, t.sk. sabiedrības veselību, uzņēmējdarbības, finanšu un tiesību pratības veicināšanu, kā arī kvalitatīvas ziņu žurnālistikas, ziņu satura, kultūras, izklaides un sporta satura, kā arī satura, kas paredzēts bērnu un jauniešu auditorijai, veidošanu.

[A-2-6] Stiprināt Latvijas vietējo mediju žurnālistikas, tostarp analītiskās žurnālistikas, kvalitāti, veicinot valsts atbalsta sniegšanu kvalifikācijas celšanai/apmācībām mediju nozares speciālistiem, informējot un izglītojot mediju pārstāvjus par jautājumiem saistībā ar sociālajiem medijiem, video satura veidošanu, datu apstrādi, analītiku u.tml. jautājumiem, tādējādi pielāgojot Latvijas vietējo mediju darbību digitālajai attīstībai.

[A-2-7] Veicināt vietējā satura digitalizāciju, vienlaikus veicinot minētā satura pieejamību interneta vietnēs, arhīvā, sociālajos medijos, sasniedzot pēc iespējas plašāku auditoriju, t.sk. bērnus un jauniešus.

[A-2-8] Veicināt mediju savstarpējo sadarbību, pieredzes apmaiņu un kopprojektu veidošanu.

[A-2-9] Īstenot pētījumus ar mērķi izziņāt Latvijas sabiedrības mediju lietošanas paradumus un vajadzības, veicināt mediju vides attīstību un veikt mediju darbības analīzi, piemēram, ietverot aptauju reģionos par interesējošiem tematiem, par kuriem konkrētā sabiedrības daļa vēlētos gūt plašāku informāciju.

A-3 Medijpratīga Latvijas sabiedrība

Medijpratība ir jēdziens, kas Stratēģijā tiek izprasts tā plašākajā nozīmē – medijpratība ietver gan spēju piekļūt saturam un to lietot, spēju izmantot dažādus tehnoloģiskos rīkus, gan spēju kritiski domāt, analizēt un saprast saturu, gan spēju radīt saturu un iesaistīties publiskajā komunikācijā. Spēja lietot, saprast, veidot saturu un iesaistīties – tās ir būtiskas medijpratības pamata kompetences. Stratēģijā medijpratības jēdziens ietver kompetences un prasmes, kas ir saistītas gan ar medijpratību, gan informācijpratību.

Medijpratība ir kļuvusi par 21. gs. kompetenci, kura ir nepieciešama ikvienam iedzīvotājam, lai spētu pieņemt pamatotus lēmumus gan kā pilsonim, gan individuāli, sekmējot dzīves kvalitāti un radot sabiedrisko labumu. Medijpratība ir kompetence, kurai ir fundamentāli svarīga nozīme demokrātiskas valsts stiprināšanā, it īpaši dezinformācijas un hibrīdkara laikā, sekmējot iedzīvotāju noturību pret šo informāciju. Līdz ar to medijpratība nodrošina preventīvu Latvijas informatīvās telpas aizsardzību un ir būtiska arī valsts drošības jautājuma kontekstā. Ņemot vērā nepārtraukto tehnoloģisko attīstību, medijpratības kompetences celšana ir uzskatāma par daļu no mūžizglītības.

Vienlaikus medijpratība ir saistāma ar daudzveidīgu jomu izpratni un apguvi. Piemēram, tā ir saistāma ar tādām jomām kā dezinformācija, misinformācija, viltus ziņas, dziļviltojumi, lētviltojumi, propaganda un tās ietekme uz cilvēku ikdienu, pieņemtajiem lēmumiem. Medijpratībā tiek trenēta spēja pārbaudīt faktu patiesumu, spēja atšķirt faktus no viedokļiem. Tāpat tā ir izpratnes veidošana par neatkarīgu un kvalitatīvu žurnālistiku, vārda brīvību, viedokļu daudzveidību un mediju un citu satura veidotāju ietekmi uz sabiedrisko domu. Medijpratība sekmē izpratni par mediju darbību, sociālajiem medijiem, algoritmiem, datpratību un drošību digitālajā vidē. Vienlaikus medijpratībā nozīmīga loma tiek pievērsta psiholoģiskajiem aspektiem, piemēram, spiedienam no vienaudžiem sociālajos medijos vai spējai atpazīt sajūtas un emocijas, kādas tiek radītas, lietojot konkrētu saturu. Tā ir arī spēja atpazīt mākslīgi veidotu skaistumu un spēja apzināties mediju ietekmi uz sabiedrības izpratni par skaistuma standartiem. Ņemot vērā tehnoloģisko attīstību, medijpratības lauks arvien paplašinās.

NEPLP 2021.gadā veica pētījumu “Pētījums par Latvijas iedzīvotāju medijpratību un mediju satura lietošanas paradumiem”². Ņemot vērā respondentu sniegtās atbildes, pētījuma rezultāti liecina, ka 44% no Latvijas iedzīvotājiem interesē medijpratība un 61% no Latvijas iedzīvotājiem

² “Pētījums par Latvijas iedzīvotāju medijpratību un mediju satura lietošanas paradumiem”, SIA “Latvijas Fakti”, 2021.gads. Pieejams šeit: <https://www.neplp.lv/lv/petijumi>.

uzskata, ka viegli atpazīst uzticamu saturu un nošķir no manipulatīvas informācijas. Gandrīz visi (85%) Latvijas iedzīvotāji ir saskārušies ar viltus ziņām, tendenciozu vai safabricētu informāciju. Aptuveni trešdaļa (32%) atzina, ka viņiem ir nepieciešamas papildu zināšanas, lai spētu atšķirt nepatiesu informāciju no patiesas, savukārt, 17% atzina, ka viņus ir viegli maldināt.

Uzdevumi:

[A-3-1] Ņemot vērā medijpratības nozīmīgo lomu mediju vides attīstībā un profesionālajā izaugsmē, sekmēt medijpratību Latvijas sabiedrībā.

[A-3-2] Sekmēt stratēģiskas medijpratības rīcībpolitikas izstrādi Latvijā un tās īstenošanu valstiskā mērogā.

[A-3-3] Veicināt medijpratības kompetences apguvi visās vecuma grupās Latvijas formālajā izglītības sistēmā.

[A-3-4] Nodrošināt datus pamatotu medijpratības sekmēšanas aktivitāšu īstenošanu, tajā skaitā, ja pieejams finansējums, vismaz reizi divos gados veikt medijpratības līmeņa izpēti sabiedrībā, tajā skaitā izmantojot 2022.gadā ekspertu darba grupā izstrādāto metodoloģiju, pētījumā ietverot gan kvalitatīvo, gan kvantitatīvo daļu. Pēc pētījuma veikšanas un rezultātu apkopošanas nodrošināt, ka iesaistītās puses tiek iepazīstinātas ar pētījuma rezultātiem, tādējādi, izmantojot pētījumā iegūtos datus, noteikt nākamās darbības medijpratības veicināšanai.

[A-3-5] Turpināt rīkot apmācības medijpratības jomā, ņemot vērā pētījumu rezultātu analīzi un izvērtējot piešķirto finansējumu un resursus. Mediju profesionāļi, jaunieši un darbinieki, kas strādā formālajā un neformālajā izglītībā, ir paredzama kā pamata apmācību mērķauditorija. Vienlaikus mērķa auditorijas var tikt noteiktas, ņemot vērā pētījumu rezultātus.

[A-3-6] Turpināt sekmēt medijpratības jomā iesaistīto pušu sadarbības tīkla stiprināšanu un paplašināšanu, iesaistot arvien jaunus tīkla dalībniekus. Jāakcentē Izglītības un zinātnes ministrijas un Kultūras ministrijas nozīme medijpratības jomā Latvijā un jāsekmē aktīva sadarbība ar šīm ministrijām, lai stiprinātu medijpratības rīcībpolitikas ieviešanu visos līmeņos. Kopā ar iesaistītajām pusēm medijpratības jomā jāizvērtē iespēja sagatavot mācību materiālus, grāmatu par medijpratību latviešu valodā. Medijpratības tīkla veidošanā aktīvi jāiesaista nevalstiskās organizācijas, universitātes un augstskolas, kurām ir nozīmīga loma Latvijas medijpratības veicināšanā, izstrādājot un aprobējot materiālus un mācību programmas medijpratības jomā.

[A-3-7] Nodrošināt labās prakses pārņemšanu un ieviešanu Latvijā, ņemot vērā starptautisko praksi medijpratības jomā.

[A-3-8] Attīstīt NEPLP izstrādāto Latvijas medijpratības datubāzi "datubaze.neppl.lv" un paplašināt tās funkcionalitāti, tajā skaitā nodrošinot materiālu izvietošanu arī no citām Baltijas valstīm – lietuviešu un igauņu valodās, vienlaikus nozīmīgākos materiālus tulkojot arī latviešu valodā. Datubāzes uzturēšana, regulāra papildināšana un tās plaša izmantošana būtiski veicinās pieredzes apmaiņu medijpratības jomā un ļaus jebkuram interesentam viegli piekļūt arī citās valstīs veidotiem materiāliem.

[A-3-9] Nodrošināt medijpratības atpazīstamības celšanu/popularizēšanu, mērķtiecīgi organizējot aktivitātes vai nodrošinot dalību pasākumos.

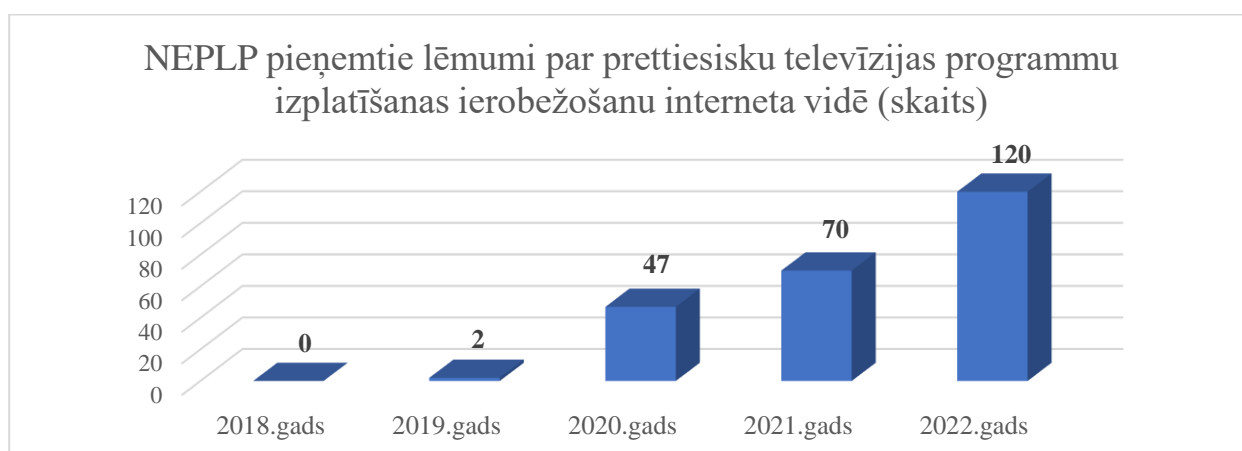
A-4 Prettiesiski izplatīta audio un audiovizuāla satura izplatīšanas ierobežošana

Latvijas programmu izplatīšanas pakalpojumu sniedzēju darbības jomu būtiski ietekmē ne vien sabiedrības paradumu maiņa un arvien jaunu pakalpojumu pieejamība, bet arī tādu televīzijas programmu izplatīšanas pakalpojumu un PPP darbība, kuri Latvijas mediju vidē darbojas prettiesiski – neregistrējot savu darbību atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai. NEPLP veiktais pētījums liecina, ka 13-28 % Latvijas iedzīvotāju, atkarībā no ierīces un satura veida (e-grāmatas, filmas, mūzika u.tml.), ar autortiesībām un blakustiesībām aizsargāto digitālo saturu izmanto nelegāli.³

Šādi pakalpojumu sniedzēji nemaksā noteiktās valsts nodevas par attiecīgo atļauju saņemšanu, programmu izplatīšanu, uzraudzību, tāpat nav zināmi šo pakalpojumu patiesie labuma guvēji. Lielākoties šajos resursos audio un audiovizuālais saturs tiek izvietots, nesaskaņojot satura izvietojumu ar tā īpašnieku, tādējādi pārkāpjot autortiesības un blakustiesības un nodarot zaudējumus satura īpašniekiem.

Visbiežāk prettiesiski saturs tiek izplatīts, piedāvājot to lietotājiem bez maksas vai par nelielu samaksu tīmekļa vietnēs, mobilajās lietotnēs vai izmantojot speciālas ierīces un piekļuves kodus. Nereti prettiesiski nodrošinātos mediju pakalpojumos ir pieejams arī tāds audiovizuāls saturs un televīzijas programmas, kuru izplatīšana Latvijas teritorijā dažādu iemeslu dēļ ir aizliegta. Tādējādi tiek negatīvi ietekmēta legālo pakalpojumu sniedzēju darbība, jo veidojas situācija, kurā Latvijas mediju nozarē vienlaikus darbojas gan tādi pakalpojumu sniedzēji, kas ir pakļauti Latvijas normatīvajiem aktiem, gan tādi, kuri savu darbību nav reģistrējuši un neievēro normatīvajos aktos noteiktos pienākumus un ierobežojumus.

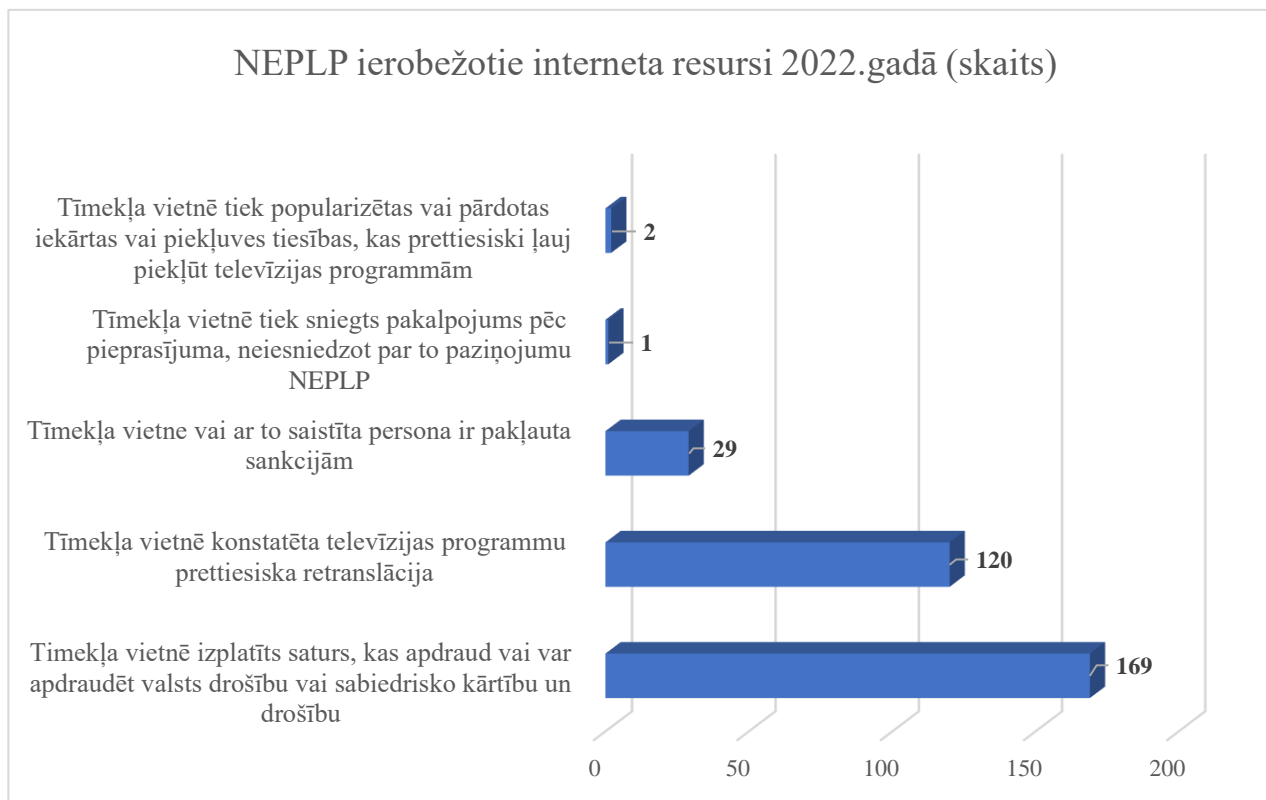
EPLL kopš 2018.gada ir noteikts, ka NEPLP ir tiesības ierobežot piekļuvi tīmekļa vietnēm, kurās tiek retranslētas televīzijas programmas bez NEPLP izsniegtas retranslācijas atļaujas. Lai efektīvizētu tīmekļa vietņu ierobežošanas procedūru, vairākkārtīgi izdarīti grozījumi EPLL. Ņemot vērā NEPLP rīcībā esošos datus, secināms, ka, efektīvizējot lēmumu pieņemšanas procedūru, dažādu interneta resursu, kuros prettiesiski tiek izplatītas televīzijas programmas, ierobežošana kopš 2019.gada ir ievērojami palielinājusies, tādējādi ietekmējot un samazinot prettiesisku pakalpojumu sniedzēju darbību Latvijas teritorijā.

³ “Televīzijas un digitālā satura nelegālā apjoma patēriņš Latvijā un tā radītie zaudējumi valsts ekonomikai”, Arnis Sauka, 2021.gads. Pieejams: <https://www.neplp.lv/lv/petijumi>.

Veicot tīmekļa vietņu pārbaudes, NEPLP var sadarboties arī ar citām valsts pārvaldes iestādēm, piemēram, Valsts drošības dienestu un Valsts policiju. NEPLP tiesības ierobežot piekļuvi tīmekļa vietnēm paredzētas arī Elektronisko sakaru likumā, kur noteikts, ka NEPLP ir tiesības ierobežot tīmekļa vietnes, kurās izplatīts saturs, kas apdraud valsts drošību, un vienlaikus paredzēts mehānisms, kurā pirms piekļuves liegšanas tīmekļa vietnei tās saturu izvērtē divas iestādes. Tāpat šajā likumā noteiktas NEPLP tiesības ierobežot piekļuvi tīmekļa vietnēm, kurās tiek pārdotas vai popularizētas ierīces un tehniskie risinājumi, kas ļauj piekļūt tādām televīzijas programmām, kuras nav iekļautas Latvijā retranslējamo audio un audiovizuālo programmu sarakstā. Tādējādi kopš 2022.gada NEPLP ir tiesības ierobežot piekļuvi tīmekļa vietnēm šādos gadījumos:

- 1) tīmekļa vietnē tiek prettiesiski retranslētas televīzijas programmas;
- 2) tīmekļa vietnē izvietotais saturs apdraud vai var radīt apdraudējumu valsts drošībai;
- 3) tīmekļa vietne vai ar to saistīta persona ir iekļautas sankcionētu personu sarakstā;
- 4) tīmekļa vietnē tiek sniegts Latvijas jurisdikcijā esošs audiovizuāls pakalpojums pēc pieprasījuma, nepaziņojot par šāda pakalpojuma sniegšanu NEPLP;
- 5) tīmekļa vietnē tiek pārdotas vai popularizētas iekārtas un tehniskie risinājumi, kas ļauj piekļūt tādām programmām, kuras nav iekļautas Latvijā retranslējamo audio un audiovizuālo programmu sarakstā.

Ģeopolitiskā situācija pasaulē ir ietekmējusi mediju nozari visā Eiropā un arī no Latvijā retranslējamo audio un audiovizuālo programmu saraksta gan vairākkārtīgu būtisku satura pārkāpumu, gan citu apsvērumu dēļ ir izslēgtas vairākas televīzijas programmas. Taču šo programmu tiešraides, kā arī atsevišķas satura vienības ir pieejamas, izmantojot tīmekļa vietnes, mobilās aplikācijas un citus tehnoloģiskus risinājumus, kas mediju pakalpojumus mēdz nodrošināt prettiesiski. Tāpēc laikā, kad ir būtiski panākt, ka sabiedrību neietekmē propagandas, naidu

kurinošs un uz karu aicinošs saturs, svarīgi turpināt ierobežot piekļuvi resursiem, kuros šāds saturs ir pieejams, vienlaikus turpinot ierobežot satura prettiesisku izplatīšanu.

Vienlaikus šajos resursos ir pieejamas arī Latvijas jurisdikcijā esošas televīzijas programmas, kas arī tiek izplatītas prettiesiski. Lai samazinātu šādu interneta resursu skaitu, ne tikai NEPLP jāturpina veikt sistemātisks tīmekļa vietņu un citu resursu monitorings, bet arī elektronisko plašsaziņas līdzekļu nozarei jāiesaistās šādu resursu apzināšanas procesā, jāziņo par šiem resursiem NEPLP, kā arī jāvērtē tiesībsargājošajās institūcijās par zaudējumu nodarīšanu pret personām, kuras prettiesiski izplata saturu digitālajā vidē.

Uzdevumi:

[A-4-1] Jāturpina ierobežot piekļuvi resursiem, kuros tiek prettiesiski izplatīts dažāda veida saturs, vienlaikus veidojot arvien jaunus veidus, kā to nodrošināt efektīvāk. Piemēram, apzinot iespējas sadarboties ar starptautisko maksājumu nodrošināšanas platformām, skaidrojot, ka konkrētais saturs resursā ir izvietots prettiesiski un aicinot neapstrādāt abonēšanas maksājumus konkrētajā resursā, tādējādi panākot, ka lietotājs nevar apmaksāt satura abonēšanas maksu un platformā izvietotais saturs gala lietotājiem Latvijā nav pieejams, savukārt satura izplatītājiem nav iemesla attiecīgajā platformā turpināt izvietot saturu, jo tiek ievērojami apgrūtinātas uzņēmējdarbības iespējas.

[A-4-2] Nepieciešams attīstīt iespēju ierobežot piekļuvi saturam ne tikai tīmekļa vietnē, bet arī mobilajās aplikācijās dažādu ražotāju ierīcēs, kā arī īstenot sadarbību ar tiešsaistes meklētājprogrammām, panākot, ka konkrētos resursos, kuros prettiesiski tiek izplatīts saturs, neatspoguļo meklēšanas rezultātus.

[A-4-3] Aktualizēt digitālā satura prettiesiskas izplatīšanas un izmantošanas problēmu Baltijas reģiona līmenī, sadarbojoties ar pārējo Baltijas valstu mediju regulatoriem. Apmainīties ar informāciju, pārrunāt tendences un panākt resursu, kuros tiek prettiesiski izplatīts audiovizuāls saturs, ierobežošanu visās Baltijas valstīs. Tādējādi, veidojot vienotu sistēmu, aktualizēt šo jautājumu arī citviet Eiropā un aicināt nākotnē veidot vienotu regulējumu prettiesiski izplatīta satura ierobežošanai visā Eiropā, iespējams, paredzot sankcijas gan par satura prettiesisku izplatīšanu, gan lietošanu – gan komerciāliem, gan personīgiem mērķiem. Nepieciešams sekmēt, ka būtiski tiek apgrūtināta piekļuve ierobežotajam saturam, izmantojot dažādus tehnoloģiskos risinājumus.

[A-4-4] Sadarbojoties nozarei, NEPLP un Valsts policijai, jāprojām mērķtiecīgi jāsamazina nelegālu sistēmu⁴ uzstādīšana un lietošana gan komerciāliem, gan privātiem mērķiem. Tostarp jāveicina atbildīgo institūciju kapacitāte un zināšanas, tādējādi samazinot jau uzstādīto ierīču izmantošanu, kā arī jāparedz finansējums un jāveic preventīvi pasākumi, informatīvas kampaņas, skaidrojot sabiedrībai audio un audiovizuāla satura prettiesiskas izplatīšanas negatīvo ietekmi gan uz tautsaimniecību, gan sabiedrisko domu.

⁴ Nelegāla sistēma – ierobežotas piekļuves sistēma, kas tiek izmantota bez aizsargāta pakalpojuma sniedzēja piekrišanas vai individuālas atļaujas. Par aizsargāta pakalpojuma sniedzēju šīs definīcijas izpratnē tiek uzskatīts pakalpojums (piemēram, raidīšana), kuru tā sniedzējs, pamatojoties uz ierobežotu piekļuvi, sniedz par attiecīgu atlīdzību (Aizsargāta pakalpojuma likums).

[A-4-5] Veicot interneta resursu monitoringu, ir konstatējams, ka interneta vidē prettiesiski tiek izplatītas ne tikai televīzijas programmas, bet arī cita veida saturs, kas ir aizsargāts ar autortiesībām un blakustiesībām, piemēram, audiovizuāls saturs – filmas un seriāli. Ievērojot minēto, turpinot nodrošināt un efektīvizēt jau iesāktos procesus satura prettiesiskas izplatīšanas ierobežošanai, vienlaikus nepieciešams veikt izmaiņas arī tiesiskajā regulējumā, paplašinot NEPLP tiesības liegt piekļuvi ne tikai tādām tīmekļa vietnēm, kurās prettiesiski tiek izplatītas televīzijas programmas, bet arī tādām, kurās prettiesiski, pārkāpjot autortiesības un blakustiesības, tiek izplatīts cita veida saturs. Vienlaikus tiesiskajā regulējumā jāparedz atbilstošs finansējums efektīvai šādas funkcijas veikšanai.

[A-4-6] Ņemot vērā, ka faktiski piekļuvi domēna vārdiem un satura straumēšanas avotiem tehniski var liegt tikai interneta pakalpojuma sniedzēji, nepieciešams veicināt interneta pakalpojumu sniedzēju izpratni par NEPLP pieņemto lēmumu būtiskumu un ietekmi uz mediju nozari kopumā. Būtiska ir arī mediju iesaiste lēmumu izpildes veicināšanā – informējot, ja resursi nav ierobežoti noteiktajā termiņā vai pilnā apjomā.

[A-4-7] Jāveicina diskusija starp iesaistītajām pusēm par vienotas sistēmas izveidi Latvijā ierobežoto interneta resursu uzskaitēi un datu glabāšanai.

[A-4-8] Lai nodrošinātu datus balstītu un efektīvu rīcību, samazinot prettiesiski izplatīta satura apjomu, veicinot izpratni pat legāla pakalpojuma sniegšanas pozitīvo ietekmi, tādējādi veicinot legālo pakalpojumu sniedzēju darbību, nepieciešams paredzēt finansējumu un regulāri veikt pētījumus ar mērķi noskaidrot ar autortiesībām un blakustiesībām aizsargāta digitāla satura lietošanas apjomu un paradumus Latvijā, vienlaikus iegūstot datus par prettiesiski izplatīta un iegūta satura apjomu un patēriņu Latvijā, kā arī tā radītos zaudējumus Latvijas ekonomikā.

A-5 Starptautiskās sadarbības nodrošināšana

Mediju vides drošības un attīstības nodrošināšanai ir būtiska starptautiskās sadarbības un aktīvas iesaistes veicināšana dažādos līmeņos – Baltijas valstu un Eiropas līmenī. Lai nodrošinātu pieredzes apmaiņu par elektronisko mediju nozares darbību un attīstību Latvijā un starptautiski, NEPLP piedalās ERGA un EPRA⁵ darbā, ikgadējās Baltijas valstu mediju regulatoru sanāksmēs, kā arī Austrumeiropas flanga valstu sanāksmēs.

NEPLP, piedaloties ERGA, aktīvi iesaistās vairākās darba grupās. ERGA darba grupu sagatavotie ziņojumi un rekomendācijas ES tiek izmantotas, lai konsultētu Eiropas Komisiju.⁶ ERGA darba grupu galvenie uzdevumi ir:

- 1) AVMPD regulējuma konsekventa īstenošana un izpilde;
- 2) medijiem atbilstoša ES normatīvā regulējuma ieviešana, uzsverot jauno tiesību aktu – DSA, DMA un EMFA nozīmi;
- 3) demokrātijas stiprināšana un cīņa pret dezinformāciju digitālajā vidē.

⁵ EPRA tīmekļa vietne. Pieejama: <https://www.epra.org>.

⁶ ERGA tīmekļa vietne. ERGA ziņojumi. Pieejama: https://erga-online.eu/?page_id=14.

ERGA ietvaros ir arī vairākas rīcības grupas, kuras tiek izveidotas atbilstoši dalībvalstu pieprasījumam, piemēram, rīcības grupa medijpratības jomā, kura specifiski koncentrējas uz prakses apmaiņu starp dalībvalstīm, kā arī rīcības grupa par sadarbības memoranda ieviešanu starp ES dalībvalstīm un aktīvu šīs sadarbības izmantošanu. ERGA kompetencē ir veidot ad-hoc grupas, kuras koncentrējas tikai uz specifisku notikumu apspriešanu un risinājumu meklēšanu, piemēram, saistībā ar dezinformatīviem naratīviem, kuri tiek izplatīti saistībā ar karu Ukrainā.

Starptautiskā sadarbība nodrošina, ka Latvijas mediju vide tiek bagātināta ar teorētiskām un praktiskām zināšanām no citu valstu pieredzes par mediju tirgu, uzraudzības veidiem un pārmaiņām, kuras skar mediju nozari Eiropā kopumā. Vienlaikus tai ir būtiska nozīme, informējot citu dalībvalstu mediju regulatoru pārstāvjus, kā arī Eiropas Savienības regulatīvās iestādes par identificētajām problēmām un to iespējamajiem risinājumiem mediju vides attīstībai tādā mazā valstī kā Latvija. Turklāt būtiski skaidrot mediju vides īpatnības, ņemot vērā Latvijas vēsturi un ģeogrāfisko novietojumu, īpaši esošās ģeopolitiskās situācijas kontekstā.

Minēto iemeslu dēļ ir īpaši svarīgi cieši sadarboties ar Baltijas valstu mediju regulatoriem, gan daloties pieredzē un labās prakses piemēros, gan paužot vienotu nostāju attiecībā uz ES normatīvo aktu projektiem un iniciatīvām. Piemēram, sniedzot komentārus par DSA, kura mērķis ir aizsargāt patērētājus un viņu pamattiesības tiešsaistē, ieviest spēcīgu un attiecīgi skaidru caurskatāmības un pārskatatbildības ietvaru tiešsaistes platformām un veicināt inovāciju, izaugsmi un konkurētspēju vienotajā tirgū, un EMFA, kura mērķis ir risināt problēmas, kas ietekmē mediju pakalpojumu iekšējā tirgus darbību un mediju pakalpojumu sniedzēju darbību, tādejādi tieši skarot mediju nozari Latvijā.

Uzdevumi:

[A-5-1] Nodrošināt aktīvu starptautisko sadarbību, pārstāvēt Latvijas pozīcijas, sekmējot Latvijas interešu aizstāvību ES mediju politikas jomā, kā arī nodrošinot pieredzes un profesionālo zināšanu un prasmju apmaiņu.

[A-5-2] Īstenot Latvijas interešu pārstāvību Eiropas līmeņa regulējuma izstrādē un vēlāk sadarbībā ar kompetentajām institūcijām, regulējuma ieviešanā Latvijā, it īpaši DSA un EMFA ieviešanā Latvijā.

[A-5-3] Veicināt Latvijā un Ukrainā veidotu Eiropas audiovizuālo darbu apmaiņu, kopīgu audiovizuālu produktu izveidi un speciālistu un ekspertu pieredzes apmaiņu starp abām valstīm, pamatojoties uz 2022.gada 5.oktobrī noslēgto sadarbības memorandu starp NEPLP un Ukrainas Nacionālo televīzijas un radio padomi. Memoranda mērķis ir attīstīt sadarbību apraides regulējuma jomā, atbalstot un īstenojot attiecīgus pasākumus, veicot informācijas un pieredzes apmaiņu starp Ukrainas un Latvijas Republikas nacionālajām mediju regulatīvajām iestādēm.

[A-5-4] Veicināt ciešāku sadarbību ar tām valstīm, kurās ir reģistrētas video koplietošanas platformas un lielās tiešsaistes platformas, nodrošinot pietiekamus cilvēkresursus šīs sadarbības efektīvai īstenošanai.

[A-5-5] Turpināt stiprināt sadarbību un pieredzes apmaiņu starp Baltijas valstīm un Baltijas jūras padomes valstīm, it īpaši tādās jomās kā medijpratība, bērnu tiesību aizsardzība, video

koplietošanas platformu, audiovizuālu pakalpojumu pēc pieprasījuma, lietotāju veidotu video, kā arī vlogeru darbības regulāciju un uzraudzību.

[A-5-6] Veicināt sadarbību ar Austrumeiropas flanga valstīm, tajā skaitā ar valstīm, kuras ir ES kandidātvalstis.

[A-5-7] Lai veicinātu pilnvērtīgu iesaisti starptautiskajās organizācijās un starptautiskās sadarbības jomas attīstību, NEPLP 2022.gadā ir izveidota Starptautiskās sadarbības un informācijas analītikas nodaļa. Taču, lai panāktu starptautiskās sadarbības tīkla paplašināšanos, iegūtu un apstrādātu datus par starptautisko praksi dažādos jautājumos, kā arī nodrošinātu padziļinātu jautājumu izpēti, ir jāturpina stiprināt NEPLP kapacitāte.

B. DAUDZVEIDĪGA LATVIJAS ELEKTRONISKO MEDIJU VIDE, KAS SPĒJ PIELĀGOTIES TEHNOLOĢISKĀS ATTĪSTĪBAS IZAIČINĀJUMIEM DIGITĀLAJĀ VIDĒ

Daudzveidīgas un ilgtspējīgas mediju vides nodrošināšana ir mērķis, kas sekmē brīvu, neatkarīgu un spēcīgu mediju pastāvēšanu. Tā ir fundamentāli nozīmīga, lai veicinātu kvalitatīva satura pieejamību gan teritoriāli, gan dažādās sociālās sabiedrības grupās un tehnoloģiskās platformās, kuras lieto iedzīvotāji. Tādējādi veicinot arī vārda un izteiksmes brīvību, daudzpusīgu diskusiju un debašu telpu demokrātiskā sabiedrībā.

Ilgspēja ir elektronisko plašsaziņas līdzekļu spēja efektīvi darboties stabilos politiskos, juridiskos un ekonomiskos apstākļos. Ilgtspējīgā vidē žurnālisti darbojas bez ārējas iejaukšanās un nebaidoties no vardarbības. Mediju organizācijām ir stabili juridiskie un uzņēmējdarbības apstākļi, darbiniekiem tiek nodrošināta atbilstoša un konkurētspējīga atlīdzība, tādējādi nodrošinot, ka mediju vide nesaskaras ar korupcijas riskiem. Ilgtspējīga mediju vide nodrošina, ka visu elektronisko plašsaziņas līdzekļu īpašumtiesību struktūra ir caurskatāma un iedzīvotāji var paļauties, ka mediji pārstāv visas sabiedrības intereses.

Saskaņā ar pētījuma⁷ rezultātiem tradicionālo mediju, t.sk. televīzijas un radio loma sabiedrībā mazinās, populārākais informācijas resurss 2022. gadā ir internets – interneta ziņu portāli un sociālie mediji (piem., Youtube, Facebook, Twitter). Ņemot vērā minēto, Latvijā ir jāveido un jāattīsta mediju vide, kurai iedzīvotāji uzticas, sekmējot spēcīgas Latvijas informatīvās telpas pastāvēšanu. Lai stiprinātu Latvijas informatīvo telpu un nodrošinātu tās ilgtspēju, ir jāveido labvēlīgi apstākļi vietējā satura radītāju konkurētspējai, pielāgojoties jaunajiem komunikācijas vides apstākļiem digitālajā laikmetā.

B-1 Ilgtspējīga un daudzveidīga mediju vide

Latvijā ir attīstījusies daudzveidīga mediju vide, kurā līdzās jaunajiem digitālajiem risinājumiem, tostarp audiovizuāliem pakalpojumiem pēc pieprasījuma, nozīmīgu lomu joprojām ieņem tradicionālie mediji – televīzija un radio. Televīzija un radio, kā arī pakalpojumi pēc pieprasījuma nodrošina kvalitatīvu vietējā satura radīšanu, profesionālu mediju un žurnālistikas ilgtspēju. Sabiedriskajiem medijiem ir jābūt kvalitatīvas žurnālistikas paraugam pārējiem Latvijas elektroniskajiem plašsaziņas līdzekļiem.

Televīzijas un radio medijus, ņemot vērā to sasniedzamo auditoriju un apraides teritoriju, iedala:

- 1) Nacionālie EPL: pakalpojumu var saņemt vismaz 60 % Latvijas iedzīvotāju vai programmu apraides aptveršanas zona ir valsts teritorijas lielākā daļa. Zemes apraidē bez maksas televīzijas programmu uztveršanu nodrošina LVRTC. Šobrīd televīzijas un radio zemes apraides infrastruktūru veido 30 LVRTC torņi un masti visā Latvijā, kas nodrošina, ka bezmaksas apraidē esošās programmas pieejamas 99,77 % no valsts teritorijas.
- 2) Reģionālie EPL: programmu apraides aptveršanas zona ir vismaz 20 % Latvijas teritorijas.

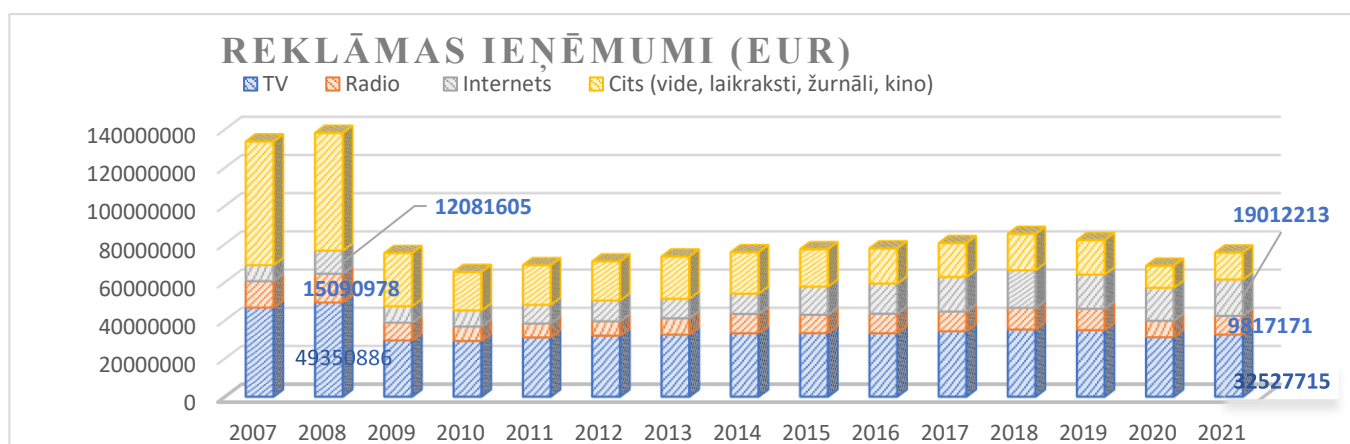
⁷ “Pētījums par Latvijas iedzīvotāju mediju satura lietošanas ieradumiem”, SIA “Latvijas Fakti”, 2022.gads. Pieejams: <https://www.neplp.lv/petijumi>.

- 3) Vietējie EPL: programmu apraides aptveršanas zona ir mazāka par 20 % Latvijas teritorijas.
- 4) Pārrobežu EPL: Latvijas teritorijā ar zemes satelītu raidītāju vai publisko elektronisko tīklu palīdzību veic apraidi vai retranslāciju, ko tieši vai netieši var uztvert vienā vai vairākās valstīs ārpus Latvijas teritorijas.

Attīstoties satura veidošanas un izplatīšanas iespējām digitālajā vidē un mainoties sabiedrības paradumiem, pēdējo gadu laikā arvien vairāk redzams, ka dažādas personas veido audiovizuālus pakalpojumus dažādās platformās, to identificēšanai izmantojot jēdzienus “medijs” vai “televīzija”, lai gan šie pakalpojumi nav reģistrēti ne kā masu informācijas līdzekļi, ne kā elektroniskie plašsaziņas līdzekļi. Tādējādi šādiem pakalpojumiem nav saistoši arī satura veidošanas nosacījumi un ierobežojumi, un arī regulējošās iestādes nevar kontrolēt šādu pakalpojumu sniedzēju izplatīto saturu. Tomēr, ņemot vērā, ka šie pakalpojumi nosaukumos un identifikācijā izmanto ar mediju jomu saistītus jēdzienus, sabiedrība šos pakalpojumus var uztvert kā oficiālus medijus, kas savukārt nozīmē augstāku uzticību šo personu izplatītajam saturam nekā, piemēram, vienkāršam ierakstam vai video materiālam sociālajos medijos. Ievērojot minēto, nepieciešams identificēt un apzināt šādu pakalpojumu sniedzējus un veidot risinājumu uzskaites un regulācijas nodrošināšanai, jo šādu subjektu pastāvēšana līdzās reģistrētajiem mediju pakalpojumu sniedzējiem digitālās vides attīstības laikā ir nenoliedzama.

Ilgspējīgu un daudzveidīgu mediju vidi ietekmē ne tikai dažādu mediju pakalpojumu pieejamība, bet arī šo mediju finansiālais nodrošinājums, lai spētu veidot kvalitatīvu un daudzveidīgu saturu, iegādāties tehnoloģijas un nodrošināt augsti kvalificētus speciālistus. Latvijas elektronisko mediju galvenie ienākumu avoti ir no reklāmas pārdošanas.

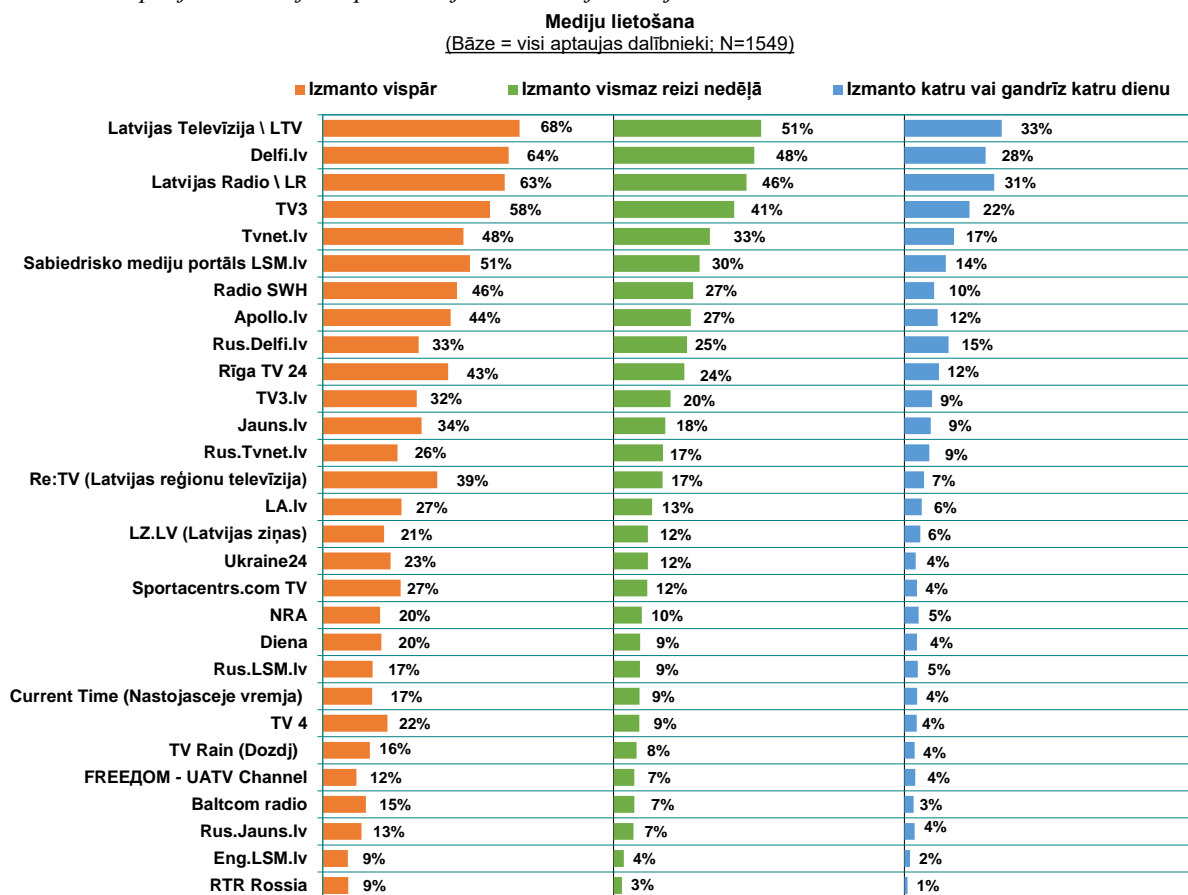
Latvijas Reklāmas asociācijas dati liecina, ka televīzijas un radio reklāmas ieņēmumi 2021.gadā bija 42 miljoni *euro*, kas joprojām bija par 34 % zemāki nekā pirms finanšu un ekonomikas krīzes 2008.gadā un ir būtiski ietekmējis mediju iespējas tehnoloģiski attīstīties.

Reklāmas ieņēmumi, euro															
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
TV	46646007	49350886	29527436	29220096	31051332	31986340	32534606	33246379	33308179	33235214	34277702	35203153	34878287	31145620	32527715
Radio	13892920	15090978	9277124	7532683	7286527	7519878	8553702	10093528	9607911	10224093	10297526	11345157	11244782	8630315	9817171
Internets	8379292	12081605	8564265	8403481	9803587	10892084	10246786	10655492	14731514	15844254	18154294	19723119	17859718	17270880	19012213
Cits (vide, laikraksti, žurnāli, kino)	64744936	61633115	27869790	20142173	20711322	20458153	22079526	21638552	19559866	18378217	17703283	18971473	17988324	11507207	14128582
Kopā	133663155	138156584	75238616	65298433	68852767	70856455	73414620	75633951	77207470	77681778	80432805	85242902	81971111	68554022	75485681

Pēc sabiedrisko mediju pilnīgas iziešanas no reklāmas tirgus 2021.gadā, nav vērojams attiecīgs reklāmas pieaugums komercmedijos, kurus, savukārt, negatīvi turpina ietekmēt arī tendence uzņēmumiem novirzīt izdevumus reklāmas izvietojšanai starptautiskās video koplietošanas platformās kā *Youtube* vai *Facebook*. Aptuvenas aplēses liecina, ka ik gadu no Latvijas aizplūst vairāk nekā 100 miljoni *euro*⁸, no kuriem daļa finansējuma būtu akūti nepieciešama Latvijas medijiem satura veidošanai. Ievērojot minēto, finansējuma jautājums un tā nozīme mediju ekonomikā ir īpaši būtiska. Valsts finansējuma apmēram sabiedriskajiem medijiem, kurus kopumā lieto vairāk nekā 60% sabiedrības⁹, ir jābūt neatkarīgam, atbilstošam un prognozējamam. Vienlaikus jāņem vērā, ka līdzīgos apmēros sabiedrība vispār lieto – skatās un klausās – daudzas Latvijas komerciālo mediju programmas un pakalpojumus.¹⁰

Dati no pētījuma “Pētījums par Latvijas iedzīvotāju mediju satura lietošanas ieradumiem”¹¹:

Savukārt, saskaņā ar Kantar pētījumu¹² konsolidētā (lineārā un atliktā) skatīšanās laika daļa, kuru sabiedrība veltīja LTV programmām “LTV1” un “LTV7”, 2021.gadā bija 15,2 %. Tikmēr,

⁸ Saskaņā ar LaRA tīmekļvietnē publicēto informāciju, skatīt šeit: <https://www.lra.lv/lv/statistika/latvijas-mediju-reklamas-tirgus-apkopojuma-dati/>; https://www.lra.lv/webroot/file/uploads/files/LV_reklamas_tirgus_dinamika_2013_2021.pdf.

⁹ “Pētījums par Latvijas iedzīvotāju mediju satura lietošanas ieradumiem”, SIA “Latvijas Fakti”, 2022.gads. Pieejams: <https://www.neplp.lv/lv/petijumi>.

¹⁰ Turpat.

¹¹ Turpat.

¹² Kantar, TV Metri, 2016. gada janvāris - 2022. gada novembris (01.01.2016.- 30.11.2022.), SIA “TNS Latvia”. Pieejams: <https://www.kantar.lv/petijumu-dati/televizija/>.

piemēram, SIA All Media Latvia Latvijā reģistrētajām programmām (“TV3”, “TV3 Mini”, “TV3 Life”, “TV6”), kā arī programmām “TV24”, “ReTV” un SIA “Helio Media” programmām (“STV Pirmā!”, “360TV”, “8TV”) kopējais veltītais skatīšanās laiks 2021.gadā bija 21,31 %. 2022.gada novembrī attiecīgi – 15,8 % (“LTV1” un “LTV7”) un 27,4 % (iepriekš norādītajām komerciālo EPL programmām).

Lai nodrošinātu kvalitatīva vietējā satura veidošanu komerciālajos medijos, ir būtisks valsts atbalsts. Mediju atbalsta fonds 2022. gadā kopumā piešķir komerciālajiem EPL 2,9 miljonus *euro* sabiedriski nozīmīga, kvalitatīva satura veidošanai.

Uzdevumi:

[B-1-1] Lai novērstu mediju koncentrāciju, orientēšanos uz monopolizāciju elektronisko mediju tirgū, kas potenciāli rada satura un viedokļu daudzveidības mazināšanās risku, ir jāveic pasākumi, kas sekmē īpašnieku un patieso labuma guvēju caurskatāmību un efektīvu pārraudzību.

[B-1-2] Lai nodrošinātu mediju vides caurskatāmību un atbildīgumu, ir atbalstāma mediju reģistra ieviešana Latvijā. Mediju jomā nepieciešams definēt jēdzienus “medijs” un “neatkarīgais producents”.

[B-1-3] Lai stiprinātu Latvijas informatīvo telpu un saikni ar iedzīvotājiem, būtiska nozīme ir vietējiem un reģionālajiem medijiem. Vienlaikus daļa reģionālo un vietējo EPL ikdienā nodarbojas tikai ar raidījumu producēšanu, nevis programmu veidošanu. Nepieciešama jauna “reģionālā medija” definīcija. Reģionālajiem medijiem, tajā skaitā Latgales reģionālajiem medijiem, jābūt ilgtspējīgiem.

[B-1-4] Sekmējot kvalitatīvas un daudzveidīgas mediju vides pastāvēšanu Latvijā, ir jāturpina nodrošināt valsts atbalsts vietējā satura veidotājiem, elektroniskajiem plašsaziņas līdzekļiem, neatkarīgi no to veida, gan satura attīstībai, gan kapacitātes stiprināšanai, gan tehniskā nodrošinājuma modernizēšanai un papildināšanai.

[B-1-5] Reklāmas tirgus mainīgais raksturs un tendences reklāmas ieņēmumiem aizplūst uz interneta vidi, jo īpaši sociālajiem medijiem, ietekmē mediju iespējas attīstīties un pielāgoties jaunajiem komunikācijas vides apstākļiem. Tāpēc atbalstāms valsts atbalsts komerciālajiem medijiem, it īpaši radio un televīzijai, lai tos stiprinātu, tajā skaitā sniedzot atbalstu pētniecībai, mentoringam un jaunu uzņēmējdarbības modeļu izziņai, testēšanai, ieviešanai.

[B-1-6] Ņemot vērā sabiedrības uzticēšanās mazināšanos mediju videi¹³, ir jāveic pasākumi, kas vairo uzticēšanos. Piemēram, jāstiprina daudzveidīgs, kvalitatīvs saturs, jāsekmē mediju atbildīgums un ētikas normu ievērošana, dialogs ar sabiedrību par šiem jautājumiem, kā arī jāvēršas pret mediju korupciju – sekmējot iedzīvotāju izpratni, ka uzticamos un profesionālos medijos saturs nav pērkams.

[B-1-7] Lai sekmētu iedzīvotāju uzticēšanos Latvijas mediju videi, ir jāveicina mediju atbildība par radīto un izplatīto saturu.

¹³ “Pētījums par Latvijas iedzīvotāju mediju satura lietošanas ieradumiem”, SIA “Latvijas Fakti”, 2022.gads. Pieejams: <https://www.neplp.lv/lv/petijumi>.

[B-1-8] Jāturpina stiprināt un izkopt latviešu valodas lietojums un kvalitatīva valodas vide, tajā skaitā veicinot latgaliešu rakstu valodas ilgtspēju¹⁴, kā arī lībiešu valodas iedzīvināšanu.

[B-1-9] Nodrošināt nozari regulējošo normatīvo aktu, kuri par prioritāru nenosaka nevienu no Latvijā lietotajām mazākumtautību valodām, piemērošanu.

[B-1-10] Ņemot vērā informatīvās telpas attīstību digitālajā vidē un arvien pieaugošo globālo tirgus dalībnieku lomu, jāsekmē Latvijas elektronisko plašsaziņas līdzekļu konkurētspēja, atbalstot to attīstību digitālajā vidē – platformās, kuras auditorija lieto, – un spēju pielāgoties jaunajiem, tajā skaitā tehnoloģiskajiem, komunikācijas vides apstākļiem.

[B-1-11] Jāizveido vienots sabiedriskais medijs saskaņā ar Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu un to pārvaldības likumā noteikto, nodrošinot sabiedriskajam medijam neatkarīgu, atbilstošu un prognozējamu finansējumu.

[B-1-12] Regulāri jāveic Latvijas iedzīvotāju mediju un informācijas resursu lietošanas paradumu izpēte, jāanalizē pētījumu dati par satura vajadzībām.

B-2 Televīzija

Latvijā televīzija joprojām ir nozīmīgs informācijas avots lielai daļai sabiedrības, un tas ir viens no būtiskiem iemesliem, kāpēc ir īpaši svarīgi turpināt veltīt lielu uzmanību televīzijas jomai, veicinot kvalitatīva, daudzveidīga satura attīstību, kā arī nodrošināt rūpīgu šīs jomas uzraudzību.

Televīzija ir lineārs, laikā ierobežots mediju pakalpojums. Lai uzņēmums varētu izplatīt televīzijas programmas, tam ir jāsniedz informācija NEPLP, tajā skaitā par tā mērķiem un plāniem, un jāsaņem NEPLP izsniegta apraides atļauja. Latvijā televīzijas programmu izplatīšanas iespējas pēdējos gados ir attīstījušās, vienlaikus saglabājoties arī tradicionāliem veidiem, tostarp valsts turpina nodrošināt iespēju redzēt televīzijas programmas zemes bezmaksas un maksas apraidē. Par maksu programmas pieejamas kabeļos un internetā.

Paredzams, ka, turpinot attīstīties tehnoloģijām un satura patēriņa paradumiem, arī televīzijas programmu izplatīšanas platformas mainīsies un kļūs vēl pieejamākas. Tendences starptautiskos tirgos liecina, ka televīzijas tirgus nepieaug, saasinoties konkurencei ar citu veidu medijiem, taču televīzijai joprojām ir vairākas priekšrocības, kuru dēļ sabiedrība turpina patērēt šo platformu un kuru dēļ televīzijai ir nozīmīga vieta arī kopējos mediju ekonomikas procesos.

Latvijā pēdējo piecu gadu laikā televīzijas mediju joma bija mainīga, bijušas dažādas izmaiņas, tostarp apvienošanas darījumi, jauni uzņēmumi vai esošo darbības pārtraukšana. 2022.gada beigās Latvijā ir reģistrēti 24 komerciālie elektroniskie plašsaziņas līdzekļi, kas veido Latvijas auditorijai pieejamas televīzijas programmas. Sabiedriskais medijs VSIA “Latvijas Televīzija” šobrīd veido trīs televīzijas programmas (2 nacionālas, 1 pārrobežu), ieņemot īpaši svarīgu lomu sabiedrības informēšanā.

¹⁴ Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021.-2027.gadam, īpaši 394. un 398.paragrāfs, pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/315879-par-latvijas-nacionalo-attistibas-planu-20212027-gadam-nap2027> un <https://www.pkc.gov.lv/lv/nap2027>.

Vairāki esošie komerciālie mediji ir kļuvuši spēcīgāki, nostiprinot savas pozīcijas nozarē, kas ir īpaši svarīgi, ņemot vērā ārējos izaicinājumus. Būtiski, ka Latvijā ne tikai sabiedriskais medijs, bet arī komerciālie mediji spēj saglabāt vai attīstīt ziņu dienestus nacionālā un reģionālā līmenī, kas ir nozīmīgs objektīvas, patiesas informācijas avots. Saskaņā ar NEPLP apkopotajiem Uzņēmumu reģistrā iesniegtajiem EPL 2021.gada uzņēmumu pārskatu datiem komerciālajās televīzijās 2021. gadā kopumā tika nodarbināti nedaudz vairāk kā 250 darbinieki. Savukārt, LTV kopumā 2021.gadā vidēji bija nodarbināti 518 darbinieki.

Latvijā pēdējos piecos gados ir saglabājušās piecas nacionāla līmeņa komerciālās televīzijas programmas, lielākas izmaiņas skārušas reģionālos un pārrobežu medijus, no kuriem gan lielākā daļa nav pieejama auditorijai Latvijā. Latvijas auditorijai pieejamās pārrobežu televīzijas programmas, kas raida svešvalodā un kam ir Latvijā izsniegta apraides atļauja, ir jānodrošina ar valodas celiņu latviešu valodā.

Televīzijas programmas

Gads	Nacionālais		Reģionālais	Vietējais	Kabelis	Pārrobežu		KOPĀ	
	Komerčiālais	Sabiedriskais	Komerčiālais			Sabiedriskais	Komerčiālais	Sabiedriskais	
2022	5	2	18	5	1	20	1	49	3
2018	5	2	24	5	1	29		64	2
Izmaiņas	0	0	-6	0	0	-9	+1	-15	1

Pēc programmu statusa un darbības rādītājiem vadošie komerciālie elektroniskie plašsaziņas līdzekļi, kas raida televīzijas programmas

EPL/programmas statuss	Nacionālais	Reģionālais	Pārrobežu
SIA All Media Latvia	“TV3”, “TV3 Life”		“TV3 Mini”, “TV6”
AS “TV Latvija”	“TV 24”;		
SIA “VIDZEMES TELEVĪZIJA”	“ReTV”		
SIA “Helio Media”		“360TV”, “Noskaņojuma kanāls”, “STV Pirmā!”, “8TV”	
SIA “4.vara”	“TV4”		

Pārējie komerciālie elektroniskie plašsaziņas līdzekļi, kas raida televīzijas programmas

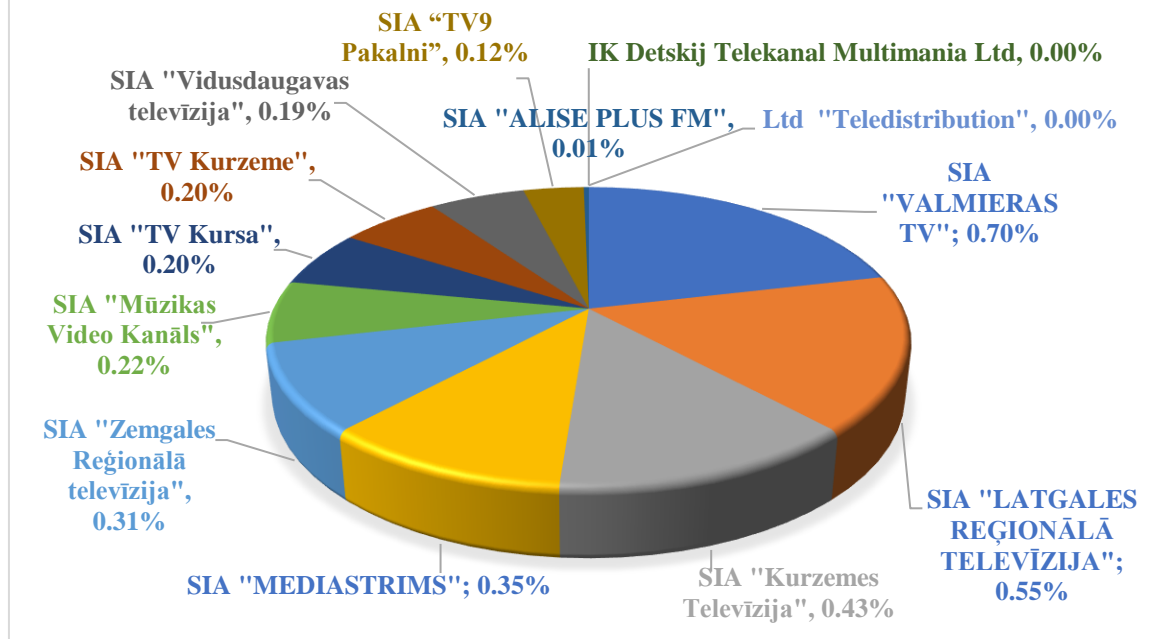
EPL/programmas statuss	Reģionālais	Vietējais
SIA "ALISE PLUS FM"	"A TV"	
SIA "Mūzikas Video Kanāls"	"Latvijas Šlagerkanāls"; "Mūzikas Video Kanāls"	
SIA "MEDIATRIMS"		"LRT+"
IK Detskij Telekanal Multimania	"Gribu visu zināt!"	
SIA "Kurzemes Televīzija"	"Kurzemes Televīzija"	
SIA "LATGALES REĢIONĀLĀ TELEVĪZIJA"	"Latgales reģionālā televīzija"	
Ltd "Teledistribution"	"Mamutēns"; "Lolo Baltic"	
SIA "TV Kursā"	"Skrundas TV"	
SIA "TV Kurzeme"	"TV Kurzeme"	
SIA "Vidusdaugavas televīzija"		"Vidusdaugavas televīzija"
SIA "Valmieras TV"	"Vidzemes televīzija"	
SIA "Zemgales Reģionālā televīzija"	"Zemgales TV"	
SIA "TV9 Pakalni"	"TV9 Pakalni"	

Komerčiālo EPL, kas veido nacionāla, reģionāla, vietēja līmeņa televīzijas programmas, kopējais neto apgrozījums 2022.gadā: **39,30 miljoni euro***

*Dati neietver programmu izplatīšanas pakalpojumu sniedzējus (kabeļu operatorus), kas veido televīzijas informācijas kanālus (infokanālus).

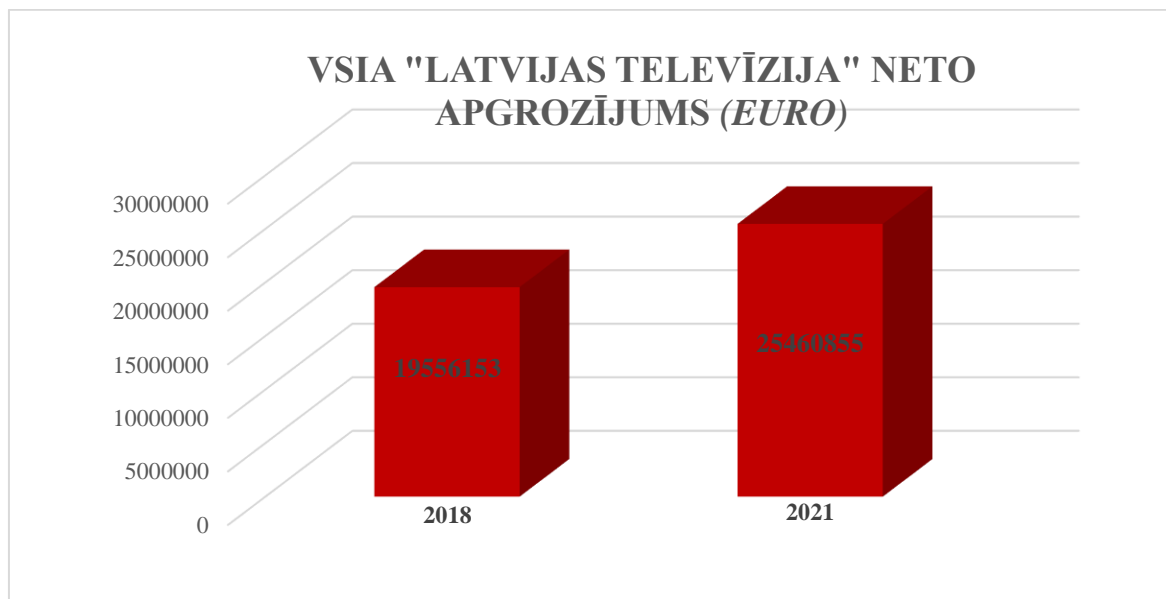
PĀRĒJO EPL DAĻA KOPEJĀ APGROZĪJUMĀ

Sabiedriskais elektroniskais plašsaziņas līdzeklis VSIA "Latvijas Televīzija"

Gads	Programmas nosaukums
2022	"LTV1", "LTV7", "VISIEMLTV.LV"
2018	"LTV1", "LTV7"

LTV neto apgrozījums četrus gadus laikā palielinājies par 30%.

Bez maksas zemes apraidē ciparformātā izplatāmās televīzijas programmas

Periods	Nosaukums
līdz 2024. gadam	“LTV1” (SD ¹⁵), “LTV7” (SD), “LTV1” (HD ¹⁶), “LTV7” (HD), “ReTV”, “TV24”, “TV4”
līdz 2023. gada 8. martam	RADA

Uzdevumi:

[B-2-1] Veicināma tādu televīzijas uzņēmumu darbība, kas ir sociāli atbildīgi, tostarp attiecībā uz darbiniekiem, lai ilgtermiņā sekmētu kvalitatīvu un konkurētspējīgu mediju vidi.

[B-2-2] Jānodrošina daudzveidīgs saturs, tostarp turpinot nodrošināt kvalitatīvu, informatīvi analītisku, pētniecisku saturu, kā arī attīstīt kvalitatīvus kultūras un izklaides raidījumus, sekmējot mediju darbinieku kompetenču un prasmju pilnveidošanu.

[B-2-3] Medijos veicināma satura veidošanā iesaistītā personāla, tostarp televīzijas žurnālistu profesionāļu prasmju pilnveide, apmācības.

B-3 Radio

No elektroniskajiem medijiem radio ir senākais medijs un viens no stabilākajiem tradicionāliem medijiem, kas turpina pastāvēt un attīstīties. Radio unikalitāte slēpjas darbības formā – radio vistiešāk un ātrāk var reaģēt uz notiekošo, ziņot, iesaistīt sabiedrību. Šīs vērtības turpina nodrošināt radio pastāvēšanu cauri dažādiem laikiem. Iepriekšējā desmitgade ir pierādījusi, ka radio darbību nav pārtraukuši nedz satura straumēšanas servisi, ne citi risinājumi interneta vidē. Radio ir “dzīvs”, tajā ir svarīga cilvēka saikne ar citu cilvēku, tādēļ radio programmas bija un būs pieprasītas.

Latvijā radio frekvenču resurss ir ierobežots, tāpēc apraides tiesības tiek piešķirtas konkursa kārtībā. Atļauja nav nepieciešama, ja radio programma tiek veidota tikai interneta vidē (e-radio), taču medijs var iesniegt paziņojumu NEPLP par šāda radio darbību. Kopumā 2022.gadā Latvijā FM frekvenču tīklā radio programmas tika raidītas 266 frekvencēs un viena radio programma raidīta vidējo viļņu AM frekvenču tīklā. 2022.gadā lielākais apraides tīkls ir sabiedriskā medija VSIA “Latvijas Radio” programmai “Latvijas Radio 1” (15 frekvences), kas dzirdama 98 % valsts teritorijas, un programmai “Latvijas Radio 2” (12 frekvences), kas dzirdama 95,8 % valsts teritorijas. Vairāk nekā 60% Latvijas iedzīvotāju ir pieejamas pārējās sabiedriskā medija un komerciālo mediju nacionālās radio programmas.

Nākotnes izaicinājumi radio, līdzīgi kā citu tradicionālo mediju jomā, ir saistīti ar tehnoloģiju attīstību un iespējām digitālajā vidē. Tā kā liela daļa auditorijas ir autobraucēji¹⁷,

¹⁵ SD – standarta izšķirtspēja.

¹⁶ HD – augsta izšķirtspēja.

¹⁷ Pētījums “Kādu sabiedrisko labumu LTV, LR un LSM.lv sniedz iedzīvotājiem?”, SIA “Latvijas Fakti”, 2019.gads. Pieejams: <https://www.neplp.lv/lv/petijumi>.

medija attīstību ietekmē arī auto nozares izmaiņas, kas saistītas ar audio skaņas atskaņošanas risinājumiem. Radio jomā 2022.gadā darbojās 30 komerciālie un nekomerciālie uzņēmumi, kas veidoja un izplatīja kopumā 41 radio programmu, kā arī sabiedriskais radio, kas veido un izplata 6 radio programmas. Pēdējos gados ir notikusi neliela tirgus konsolidācija, esošajiem radio uzņēmumiem stiprinot savas pozīcijas un konkurētspēju.

Komerčiālie un nekomerčiālie elektroniskie plašsaziņas līdzekļi, kuri raida radio programmas

	Nacionālais	Reģionālais	Vietējais	Pārrobežu	KOPĀ
2022	9	8	23	1	41
2018	8	8	31	1	48
Izmaiņas	+1	0	-8	0	-7

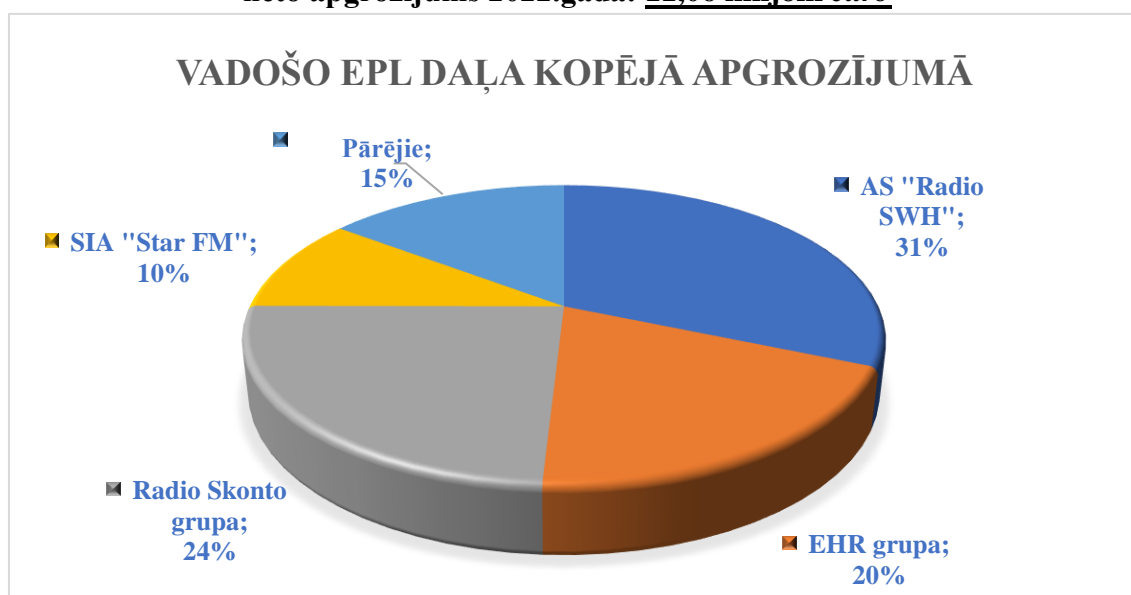
Pēc programmu statusa un darbības rādītājiem vadošie komerčiālie elektroniskie plašsaziņas līdzekļi, kas raida radio programmas

Komerčiālais EPL	Nacionālais tīkls (frekvenču skaits)	Reģionālais tīkls (frekvenču skaits)	Vietējais tīkls (frekvenču skaits)
AS "Radio SWH"	"Radio SWH" (15), "Radio SWH Plus" (7), "Radio SWH Rock" (13)		"Radio SWH GOLD" (2), "Radio SWH SPIN" (2), "Radio SWH LV" (1)
SIA "STAR FM"	"Star FM" (16), "TOP RADIO" (12)		"TOP RADIO VIDZEME" (1)
SIA "RADIO SKONTO LV"		"Radio Skonto" (18)	
SIA "Radio Skonto Vidzeme"			"Radio Skonto Plus" (1)
AS "Eiropas Hitu Radio"	"Eiropas Hitu Radio" (13)		
SIA "EHR SuperHits"	"EHR SuperHits" (17)		
SIA "Radio TEV"	"Radio TEV" (26)		

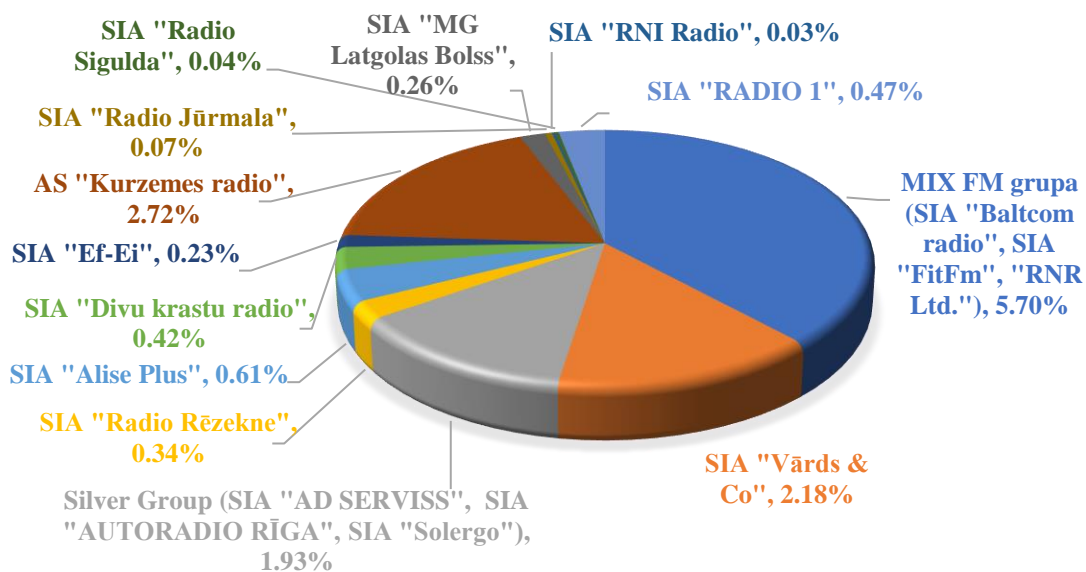
Pārējie komerciālie elektroniskie plašsaziņas līdzekļi, kas raida radio programmas

Komerčiālais EPL	Nacionālais tīkls (frekvenču skaits)	Reģionālais tīkls (frekvenču skaits)	Vietējais tīkls (frekvenču skaits)
SIA "VĀRDS & CO"	"Latvijas Kristīgais Radio" (11)		
SIA "Baltkom radio"			"Baltkom radio" (1), "Baltkom Radio Ventspils" (1)
SIA "FitFM"			"Lounge FM" (1)
SIA "AD SERVISS"			"Radio ROKS" (1)
SIA "Radio Rēzekne"			"Radio Rēzekne" (1)
SIA "AUTORADIO RĪGA"			"Autoradio Latvija" (2)
SIA "RNR LTD"			"Radio Mix FM" (1)
SIA "Alise Plus"			"Alise Plus" (1)
SIA "Divu krastu radio"		"Divu krastu radio" (3)	
AS "Kurzemes radio"		"Kurzemes radio" (6)	
SIA "MG Latgolas Bolss"		"Latgales Radio" (4)	
SIA "Ef-Ei"			"Ef-Ei" (1)
SIA "Radio Jūrmala"			"Radio 9" (1)
SIA "RNI Radio"		"BBC World Service" (retranslācija, 1)	"Radio Merkurs" (1)
SIA "Radio Sigulda"			"Radio 7" (1)
SIA "RADIO 1"			"Radio 1" (1), "Radio Preiļi" (1)
SIA "Solergo"		"Radio Relax FM Latvija" (4)	

Komerčiālo EPL, kas veido nacionālās, reģionālās, vietējās radio programmas, kopējais neto apgrozījums 2022.gadā: **11,06 miljoni euro***

PĀRĒJO EPL DAĻA KOPĒJĀ APGROZĪJUMĀ

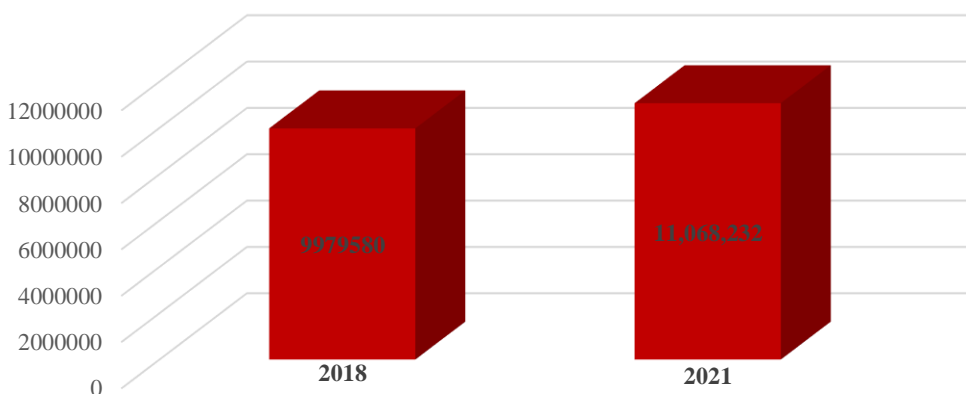

Sabiedriskais elektroniskais plašsaziņas līdzeklis VSIA "Latvijas Radio"

Gads	Nacionālais tīkls (frekvences)	Vietējais tīkls
2022	"Latvijas Radio 1" (15), "Latvijas Radio 2" (12), "Latvijas Radio 3 – Klasika" (10), "Latvijas Radio 4 – Doma laukums" (9), "Latvijas Radio 5 – Pieci.lv" (8)	"Latvijas Radio 6" (1)
2018		

"Latvijas Radio" neto apgrozījums četrus gadus laikā palielinājies par 11%.

VSIA "LATVIJAS RADIO" NETO APGROZĪJUMS, (EURO)

Uzdevumi:

[B-3-1] Veicināt radio uzņēmumu tehnoloģisko attīstību digitālā vidē, sekojot attīstībai ar radio nozari netieši saistītās jomās.

[B-3-2] Attīstoties satura izplatīšanas veidiem, tostarp sociālo mediju platformās, veicināt radio uzņēmumu darbinieku prasmju pilnveidošanu.

[B-3-3] Jāizvērtē iespējas radio tirgus liberalizācijai attiecībā uz ierobežojumiem komerc reklāmas nodrošināšanā, lai stiprinātu komerciālo radio uzņēmumu kapacitāti.

[B-3-4] Izvērtēt radio programmu internetā uzraudzības ieviešanu Latvijā.

B-4 Audiovizuāli pakalpojumi pēc pieprasījuma

Elektronisko plašsaziņas līdzekļu audiovizuāls pakalpojums pēc pieprasījuma ir salīdzinoši jauns, informācijas tehnoloģijās balstīts medija pakalpojuma veids, kādā sabiedrībai ir nodrošināta iespēja jebkurā sev ērtā laikā un vietā skatīties televīzijai līdzīgus raidījumus, kas informē, izglīto, izklaidē un iesaista.

Pakalpojums, galvenokārt, tiek izplatīts, izmantojot internetu. PPP ir nelineārs pakalpojums, proti, tam nav ierobežojumu laikā, kā tas ir lineāro televīzijas programmu gadījumā. Mediji savos katalogos vienlaikus var nodrošināt lielu skaitu raidījumu (filmas, seriālus, informatīvi analītisku, izklaidējošu, u.c. veida saturu), kuriem pakalpojuma sniedzējs noteicis dažādas piekļuves iespējas – sākot no bezmaksas risinājumiem vai apmaiņā pret reklāmu skatīšanos, līdz maksas pakalpojumiem, nosakot abonentmaksu piekļuvei visam raidījumu katalogam vai iznomājot atsevišķus raidījumus.

Lai identificētu audiovizuālu elektroniskā plašsaziņas līdzekļa PPP, tam vienlaikus jāatbilst septiņām pazīmēm, to vidū arī redakcionālajai atbildībai, kas, līdzīgi kā televīzijas programmu gadījumā, nozīmē efektīvu kontroli gan pār pašiem raidījumiem, gan to izvietošanu pakalpojumā, un ir nozīmīga drošas informatīvās vides kontekstā.

PPP jomas regulācija EPLL ieviesta kopš 2010. gada. Pirmie pakalpojuma sniedzēji Latvijā reģistrēti 2013. gadā. Stratēģijas apstiprināšanas brīdī Latvijā bija reģistrēti 26 audiovizuālā pakalpojuma pēc pieprasījuma sniedzēji, nodrošinot plašu mediju un satura daudzveidību.

PPP Latvijā sniedz dažāda veida uzņēmumi. Televīzijas programmu izplatītāji (piemēram, SIA "Tet", SIA "Latvijas Mobilais Telefons", SIA "MEGOGO", SIA "Baltcom"), kuri vienlaikus ar televīzijas programmu izplatīšanu/retranslāciju pakalpojumā nodrošina iespēju abonējot piekļūt simtiem filmu. Televīziju uzņēmumiem (piemēram, SIA All Media Latvia, SIA "VIDZEMES TELEVĪZIJA", AS "TV Latvija", VSIA "Latvijas Televīzija") PPP palīdz būtiski paildzināt iepriekš lineārajā apraidē izplatīto televīzijas raidījumu esamību informatīvajā vidē. Atsevišķi mediju uzņēmumi izveidojuši PPP, kuru katalogā ir oriģinālsatura pirmizrādes, uz vietējo auditoriju vērsts ziņu, informatīvi analītisks vai izklaides saturs (piemēram, Delfi.tv, TV NET TV, lz.lv), kā arī pašu Latvijā producētas filmas (piemēram, Nemelo.lv).

Audiovizuāli pakalpojumi pēc pieprasījuma

PPP	2022	tajā skaitā, piemēram:	
Pēc pamata pieejas veida	Skaitis	EPL	Pakalpojums
SVOD	5	SIA "Tet"	Tet+
		SIA "Latvijas Mobilais Telefons"	LMT Viedtelevīzija
		SIA "MEGOGO"	Megogo
TVOD	1	SIA "Baltcom"	Baltcom Filmas
AVOD/FVOD	21	AS "DELFI"	Delfi TV
		SIA All Media Latvia	TV3 Play
		VSIA "Latvijas Televīzija"	REPLAY
		SIA "Helio Media"	1188 Play
		Biedrība "Baltic Center of Visual Researches"	Nemelo.lv

Vienlaikus Latvija kā viena no savām mērķa auditorijām Eiropas audiovizuālo pakalpojumu sniedzēju datu bāzē MAVISE norādīta tādiem ES valstīs reģistrētiem pakalpojumiem kā *Netflix*, *Go3*, *Apple TV+*, *Google Play LV*, *YouTube Movies&Shows*, *Amazon Prime*, *Discovery+*, *Disney+*, *HBO MAX Latvia*, *Rakuten TV Free*, *Viaplay Latvia*. Šie pakalpojumi pamatā vērsti uz izklaides satura – filmu, seriālu, multfilmu, šovu – nodrošināšanu abonentiem par samaksu.

NEPLP sadarbībā ar tirgus un sociālo pētījumu centru SIA "Latvijas Fakti" 2022.gada jūlijā-augustā veiktais pētījums "Pētījums par Latvijas iedzīvotāju mediju satura lietošanas ieradumiem"¹⁸ liecina, ka 2022.gadā vietējos un starptautiskos PPP sniedzēju pakalpojumus lieto 37 % sabiedrības. To vidū 32 % vecuma grupā no 16 līdz 30 gadiem un tā ir lielāka sabiedrības daļa nekā televīzijas programmu skatīšanās gadījumā (25 %). Tas liecina par nozīmīgām tendencēm satura patēriņa paradumos jaunākas paaudzes cilvēku vidū un potenciālo ietekmi uz sabiedrības domām un rīcību ilgtermiņā.

PPP ir potenciāls daļēji aizstāt televīzijas apraidi, vienlaikus veicinot mediju, satura, viedokļu daudzveidību. PPP var būt iespēja, kā satura patēriņa paradumu strauju izmaiņu laikmetā nodrošināt tradicionālo un jauno mediju līdzpastāvēšanu, vienam otru papildinot.

Uzdevumi:

[B-4-1] Turpinoties tehnoloģiju attīstībai, paplašinoties mobilo telekomunikāciju sakaru un interneta pieejamībai Latvijā, palielinās arī PPP sasniedzamība. Jānodrošina vide inovatīvu biznesa modeļu veidošanai un attīstībai, sevišķi tiem medijiem, kas veido vai nodrošina kvalitatīvu vietējo saturu latviešu valodā.

[B-4-2] Turpinot paplašināties PPP jomai, kā arī tradicionālajiem medijiem izvēloties attīstīties digitālajā vidē, arī laikrakstu izdevēji vai radio uzņēmumi sāk sniegt audiovizuālu pakalpojumu

¹⁸ "Pētījums par Latvijas iedzīvotāju mediju satura lietošanas ieradumiem", SIA "Latvijas Fakti", 2022.gads. Pieejams: <https://www.neplp.lv/lv/petijumi>.

pēc pieprasījuma. Ir veicināma izpratne, ka šādi pakalpojumi pēc pieprasījuma ir reģistrējami kā elektronisks plašsaziņas līdzeklis.

[B-4-3] Veicināt, ka PPP sniedzēji veido un nodrošina sabiedrībai daudzveidīgu, kvalitatīvu saturu, kā arī rada vietējo saturu latviešu valodā.

[B-4-4] Atbalstāma PPP sniedzēju aktīvāka līdzdalība filmu vai citu tamlīdzīgu radošu oriģināldarbu veidošanā, tādējādi sekmējot Eiropas audiovizuālo darbu jaunradi, Latvijas kultūrtelpas daudzveidību, kino popularitāti, vērtību mantojuma veidošanu un saglabāšanu nākamajām paaudzēm. Veicināma Latvijas vietējo mediju spēja ar to veidoto saturu aizraut, iedvesmot un noturēt sabiedrību Latvijas informatīvajā vidē, darbības nodrošināšanā spējot izmantot satura monetizēšanas iespējas.

[B-4-5] Sekmēt satura pieejamības palielināšanu PPP, ņemot vērā iedzīvotāju vajadzības.

[B-4-6] Sekmēt, lai ārvalstu PPP sniedzēji auditorijas sasniegšanai Latvijā attīstītu risinājumus satura pieejamības nodrošināšanai latviešu valodā, tostarp subtitru veidā.

[B-4-7] Nodrošināt vidi Latvijā reģistrētu PPP konkurētspējai ar ārvalstu pakalpojumu sniedzējiem, tostarp attiecībā uz tās pašas auditorijas uzrunāšanu Latvijā.

[B-4-8] Sistemātiski apkopot PPP jomai raksturīgus datus, veikt auditorijas mērījumus, lai varētu pieņemt datus balstītus lēmumus, kā arī nepieļautu pārmērīga tirgus varas koncentrāciju, kas nelabvēlīgi ietekmē konkurenci un mediju plurālismu.

[B-4-9] Nodrošināt atbilstošu NEPLP kapacitāti PPP uzraudzībai un atbilstošus tehnoloģiskos risinājumus, lai Latvijā nepieļautu iespēju sniegt neregistrētu PPP un izslēgtu iespēju, ka sabiedrība šiem pakalpojumiemvar piekļūt un tos izmantot nelegāli. Arī turpmāk nedrīkst pieļaut Latvijā aizliegtu, tostarp valsts drošības un sabiedriskās kārtības un drošības apdraudošu, mediju darbību un to satura izplatīšanu Latvijā.

[B-4-10] Pilnveidot PPP uzraudzības sistēmu Latvijā, nodrošinot iespēju NEPLP bez maksas piekļūt Latvijā reģistrētu un uz Latvijas auditoriju vērstu PPP saturam.

[B-4-11] Lai veicinātu PPP jomas izaugsmi, vienlaikus nodrošinot atbilstību ES direktīvu, tostarp ES Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvas un regulu prasībām, turpināt aktīvu komunikāciju ar starptautiskām institūcijām, sekmēt vienotu izpratni, informācijas un pieredzes apmaiņu gan nozares uzraudzības jomā, gan medijiem meklējot labākos darbības risinājumus praktiskā līmenī.

B-5 Diasporas mediji

Lai uzturētu saikni ar Latvijas diasporu ārvalstīs, tostarp Apvienotajā Karalistē, ASV, Kanādā vai Austrālijā un veicinātu tās aktīvu iesaisti savu kā Latvijai piederīgo pilsoņu tiesību realizācijā, tostarp dalību vēlēšanās, līdz šim darbojās vairāki un tika izmantoti dažādi mediju kanāli.

Saikni ar diasporu ir nozīmīgi uzturēt, gan nodrošinot Latvijā radītā mediju satura izplatību un pieejamību ārvalstīs, tostarp izmantojot sociālos medijus, gan uzturot tieši diasporai veltītu

mediju pastāvēšanu. Saskaņā ar Ārlietu ministrijas tīmekļvietnē publicēto informāciju¹⁹, ir izveidotas vairākas diasporas komunikāciju platformas.

Ir svarīgi akcentēt diasporas mediju nozīmi latviešu valodas, latviešu kultūras un piederības Latvijai saglabāšanā, tomēr ne mazāk svarīga ir diasporas mediju nozīme, ārzemēs informējot latviešus un cittautiešus par notikumiem Latvijā. Iespēja nodot patiesu un nesagrozītu informāciju par aktuālajiem notikumiem ir īpaši svarīga esošās ģeopolitikās situācijas un informatīvā kara laikā. Ievērojot minēto, ir būtiski, ka diasporas mediju satura veidotāji regulāri seko aktualitātēm Latvijā un, piemēram, ārkārtas situācijā var sniegt aktuālo informāciju par notikumiem Latvijā arī ārpus Latvijas robežām.

Uzdevumi:

[B-5-1] Izstrādāt “diasporas medija” definīciju.

[B-5-2] Lai veicinātu diasporas mediju organisku iekļaušanu/-os informatīvajā telpā, rosināt diasporas mediju reģistra izveidi un definēt to vietu un lomu citu plašsaziņas līdzekļu vidū.

[B-5-3] Veicināt profesionālās kapacitātes celšanu un pieredzes apmaiņas nolūkos diasporas mediju un Latvijas elektronisko plašsaziņas līdzekļu vispusīgu sadarbību.

B-6 Programmu izplatīšanas pakalpojumi

Latvijas elektronisko plašsaziņas līdzekļu nozarē vienlaikus darbojas gan mediji, kuri veido elektronisko plašsaziņas līdzekļu saturu, gan arī televīzijas programmu izplatīšanas pakalpojumu sniedzēji, kuri nemainītā veidā retranslē (izplata) televīzijas programmas, ievērojot EPLL noteiktās prasības un pienākumus.

Lai iegūtu tiesības retranslēt televīzijas programmas, nepieciešams saņemt retranslācijas atļauju – šādas atļaujas 2022.gada nogalē Latvijā bija izsniegtas 24 uzņēmumiem. 2022. gada nogalē Latvijā retranslējamo audio un audiovizuālo programmu sarakstā bija iekļautas 254 televīzijas programmas no 25 valstīm. Pēdējos gados ir strauji attīstījušies jauni pieejas veidi, kādos programmu izplatītāji piedāvā skatīties televīzijas programmas un tas veicinājis straujas strukturālas izmaiņas pieslēgumu datus par labu interneta platformām.

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijā pieejamie dati liecina, ka televīzijas lietotāju skaits 2021.gadā kopumā sasniedza 650 907 lietotājus, kas ir par nepilnu procentu mazāk nekā 2018.gadā. Secināms, ka turpina samazināties lietotāju skaits, kas televīzijas vērošanai izmanto kabeļtelevīzijas, interaktīvo IP televīziju, virszemes televīziju un satelīttelevīziju. Taču vienlaikus ļoti strauji pieaug lietotāju skaits, kas izvēlas skatīties televīziju, izmantojot televīzijas programmu izplatīšanas platformas internetā, piemēram, Go3 u.c., izmantojot priekšrocību skatīties televīziju dažādās ierīcēs – datorā, planšetdatorā, viedtālrunī.

¹⁹ Skatīt šeit: <https://www.mfa.gov.lv/lv/mediji-un-komunikācijas-platformas>.

Televīzijas programmu izplatīšanas veidi

TV pieslēgumu skaits pa tehnoloģijām	2018	2021	Izmaiņas	
			Skaitis	%
IP televīzija	269414	267647	-1767	-0.7
Kabeļtelevīzija (analogā vai digitālā)	209805	178275	-31530	-15.0
Cita veida, piemēram, internetā	17061	102185	85124	498.9
Digitālā virszemes televīzija	120792	67684	-53108	-44.0
Satelīttelevīzija	39969	35116	-4853	-12.1
Kopā	657041	650907	-6134	-0.9

Televīzijas programmu izplatīšanas pakalpojumu sniedzēji televīzijas programmu retranslācijas nodrošināšanai izmanto vienu vai vairākus tehnoloģiskos risinājumus. Lielākais televīzijas programmu izplatīšanas pakalpojuma sniedzējs SIA “Tet” 2021.gadā nodrošināja 41% pieslēgumu no kopējā televīzijas pieslēgumu apjoma. Tostarp zināms, ka SIA “Tet” piedāvā gan interaktīvo televīziju, kas pieejama, izmantojot dekoderi, gan iespēju skatīties televīzijas programmas vairākās ierīcēs, izmantojot pieslēgumu internetā. 2021.gadā SIA “BITE Latvija” pārņēma satelīttelevīzijas pakalpojuma sniegšanu, ko līdz šim nodrošināja “TV Play Baltics”. Līdz ar to SIA “BITE Latvija” 2021.gadā nodrošināja televīzijas pakalpojumu, izmantojot satelītu, kā arī televīzijas programmu izplatīšanas platformu internetā – “Go3”. SIA “BITE Latvija” šobrīd ir 16%, “Baltcom” – 20% tirgus daļa, bet pārējie pakalpojumu sniedzēji aptver 26% televīzijas pieslēgumu tirgus daļu. Saskaņā ar SPRK datiem 2021. gadā ieņēmumi no televīzijas pakalpojumu sniegšanas bija 63,8 miljoni euro, kas ir par 10% mazāki nekā 2018. gadā un, ņemot vērā ieņēmumus uz vienu pieslēgumu, televīzijas pakalpojumi attiecīgajā laika periodā ir kļuvuši lētāki par aptuveni 9%.

Ņemot vērā to, ka televīzijas programmu izplatīšanai tiek izmantoti dažādi tehnoloģiskie risinājumi, nostiprināms tas, ka EPLL ietvertais jēdziens “retranslācija” tulkojams ne tikai EPLL 1.panta 28.punkta izpratnē, bet visplašākajā nozīmē, ar to saprotot jebkura cita veida ārvalstī veidotas programmas izplatīšanu Latvijā. Pretējā gadījumā, tulkojot jēdzienu šauri, būtisku pārkāpumu gadījumā nebūtu iespējams pieņemt efektīvus lēmumus par kādu televīzijas programmu izplatīšanas ierobežošanu Latvijas teritorijā un sasniegt mērķi – ierobežot piekļuvi kaitīgajam saturam, jo nebūtu iespējams ierobežot programmas izplatīšanu jebkurā citā tehnoloģiskā veidā, ne tikai retranslējot to, kas ir arī valsts drošības jautājums – jo īpaši aktuālā informatīvā kara apstākļos.

Jomas attīstību un pastāvēšanu ietekmē arī iespējas iegādāties televīzijas programmu prettiesiskus pieslēgumus, izmantojot “*card sharing*” sistēmu²⁰ vai citus tehnoloģiskos risinājumus. Salīdzinot ar pakalpojumu sniedzējiem, kuri savus pakalpojumus sniedz tiesiski,

²⁰ “*Card sharing*” sistēma – televīzijas signāla dekodēšanas karšu koplietošanas tehnoloģiskais risinājums, kurā programma tiek atkodēta un koplietota caur satelītu ar koda atslēgu (minētais risinājums nodrošināts ar satelīta šķīvja, interneta pieslēguma un speciāli konfigurēta uztvērējā palīdzību, lai saņemtu un dekodētu ārvalsts servera sūtītu signālu un klientam ļautu prettiesiski izmantot televīzijas saturu).

personas, kuras pakalpojumu sniedz prettiesiski, iekļauj pakalpojumā tādas televīzijas programmas, kuru izplatīšana Latvijas teritorijā ir aizliegta, kā arī nodrošina to par salīdzinoši mazāku abonēšanas maksu, tādējādi padarot pievilcīgu pakalpojuma saņēmējam.

Pakalpojumu sniedzēji, kuri savu darbību Latvijā nav reģistrējuši, pārkāpj autortiesības un blakustiesības, kā arī nemaksā valstī noteiktos nodokļus, uzraudzības maksas un citus maksājumus, tādējādi negatīvi ietekmējot gan legālo pakalpojumu sniedzēju darbību, gan arī tautsaimniecību kopumā. Tāpat šādi pakalpojumu sniedzēji rada apdraudējumu valsts drošībai, jo nodrošina neierobežotu Krievijas valsts propagandas izplatīšanu Latvijas informatīvajā telpā.

Uzdevumi:

[B-6-1] Jāveicina programmu izplatīšanas pakalpojumu sniedzēju jomas caurskatāmība, vienlaikus veicot pasākumus televīzijas programmu prettiesiskas izplatīšanas pakalpojumu sniedzēju skaita samazināšanai.

[B-6-2] Lai samazinātu prettiesisku pakalpojumu pieejamību, ir jāstiprina sadarbība starp nozari, NEPLP un Valsts policiju. Jāpalielina atbildīgo institūciju kapacitāte un jāpiesaista kvalificēti speciālisti.

[B-6-3] Sadarbībā ar atbildīgajām institūcijām jāsekmē stratēģiska plāna izstrāde prettiesiski sniegtu televīzijas pakalpojumu samazināšanai un šī plāna īstenošana valstiskā mērogā.

[B-6-4] Jāveic pasākumi sabiedrības informēšanai par prettiesisku televīzijas pakalpojumu lietošanas negatīvo ietekmi, kā arī jāveicina sabiedrības izpratne par to, ka nelegālu sistēmu izmantošana, tajā skaitā privātiem mērķiem, ir administratīvi sodāma. Sabiedrības informēšanā jāiesaista arī nevalstiskās organizācijas.

[B-6-5] Lai nodrošinātu latvisku elektronisko plašsaziņas līdzekļu vidi, jāveicina televīzijas programmu nodrošināšana ar valodas celiņiem un/vai subtitriem latviešu valodā.

[B-6-6] Jāpilnveido programmu izplatīšanas pakalpojumu sniedzēju uzraudzības sistēma.

B-7 Video koplietošanas platformas

Video koplietošanas platformas ir sociālā medija pakalpojums, kurā saturu – informējošus, izklaidējošus vai izglītojošus raidījumus, lietotāju video – nodrošina paši platformas lietotāji. Tādējādi uz video koplietošanas platformu nav attiecināma redakcionālā atbildība, kā tas ir televīzijas, radio programmu un pakalpojumu pēc pieprasījuma gadījumā.

Taču, lai nodrošinātu sabiedrības interešu un tiesību ievērošanu, platformas lielākoties darbojas, ievērojot pašregulācijas vai kopregulācijas pieeju.

Šobrīd EPLL un starptautiskie normatīvie akti paredz, ka video koplietošanas platformām savā darbībā jāievēro noteikumi, kas nodrošina bērnu tiesību aizsardzību un komerciālu paziņojumu izvietošanas nosacījumu ievērošanu.

Lai gan Stratēģijas apstiprināšanas brīdī Latvijā nav reģistrēta neviena video koplietošanas platforma, NEPLP ir jāveic attiecīgās darbības, lai brīdī, kad arī Latvijas jurisdikcijā tiks reģistrētas

video koplietošanas platformas, regulējums un pienākumi tām būtu skaidri definēti. Latvijā populārākās starptautiskās video koplietošanas platformas ir *Youtube un Facebook*²¹, kurās savu saturu aktīvi ievieto arī platformas lietotāji no Latvijas.

Uzdevumi:

[B-7-1] Lai veicinātu vienotu EPLL izpratni, NEPLP izstrādās vadlīnijas video koplietošanas platformu identificēšanai.

[B-7-2] Bērnu tiesību aizsardzības regulējuma video koplietošanas platformās ievērošana lielākajā daļā ir pašregulācijas vai kopregulācijas veidā, tādēļ ir jānodrošina, ka video koplietošanas platformām ir izstrādāti skaidri, pārskatāmi un pieejami rīcības plāni un kodeksi, kā regulējums tiks ievērots. Video koplietošanas platformu noteikumu politikām ir jābūt viegli pieejamām to tīmekļa vietnēs.

[B-7-3] Mediju nozarei ir svarīgi, ka regulējums attiecas nevis uz konkrēto platformu vai satura izplatīšanas veidu, bet uz pašu saturu, tādēļ ir jāveicina regulējums, kas ir vērsts uz tehnoloģisko neitralitāti.

[B-7-4] Lai veicinātu bērnu tiesību aizsardzību, ir nepieciešams sadarboties ar bērnu tiesību aizsardzības institūcijām Latvijā, veicināt kopēju izpratni un tiesību piemērošanu. Ir jānodrošina, ka arī video koplietošanas platformas sadarbojas ar bērnu tiesību aizsardzības institūcijām.

[B-7-5] Līdz ar pirmo Latvijas jurisdikcijā reģistrēto video koplietošanas platformu, jāizveido reģistrs un par to regulāri jāziņo Eiropas datu bāzei MAVISE.

[B-7-6] Lai nodrošinātu vienotu izpratni un harmonizētu regulējumu, video koplietošanas platformām ES ir nepieciešama sadarbība ar citu valstu regulatoriem. Pieredzes apmaiņas ceļā NEPLP varēs iegūt praksi no valstīm, kuru jurisdikcijā ir video koplietošanas platformas, tādējādi sekmējot labās prakses pārņemšanu likumu piemērošanā video koplietošanas platformu jomā. Piemēram, ir plānota sadarbība ar Īrijas audiovizuālo mediju regulatoru, kura jurisdikcijā atrodas Eiropā lielākā video koplietošanas platforma *Youtube*.

B-8 Sociālie mediji

Sociālie mediji informatīvo telpu un vidi ir būtiski izmainījuši. Mediju vide pielāgojas tehnoloģiju attīstībai. Pastāv dažādi sociālo mediju veidi, kuri kļūst arvien ietekmīgāki kā informācijas iegūšanas un izplatīšanas avots. Sociālo mediju lietotāju skaits arvien pieaug, jo arvien attīstās interneta lietošanas paradumi un iespējas.

Sociālo mediju raksturo šādi elementi:

1. digitāls saturs teksta un audiovizuālā formā;

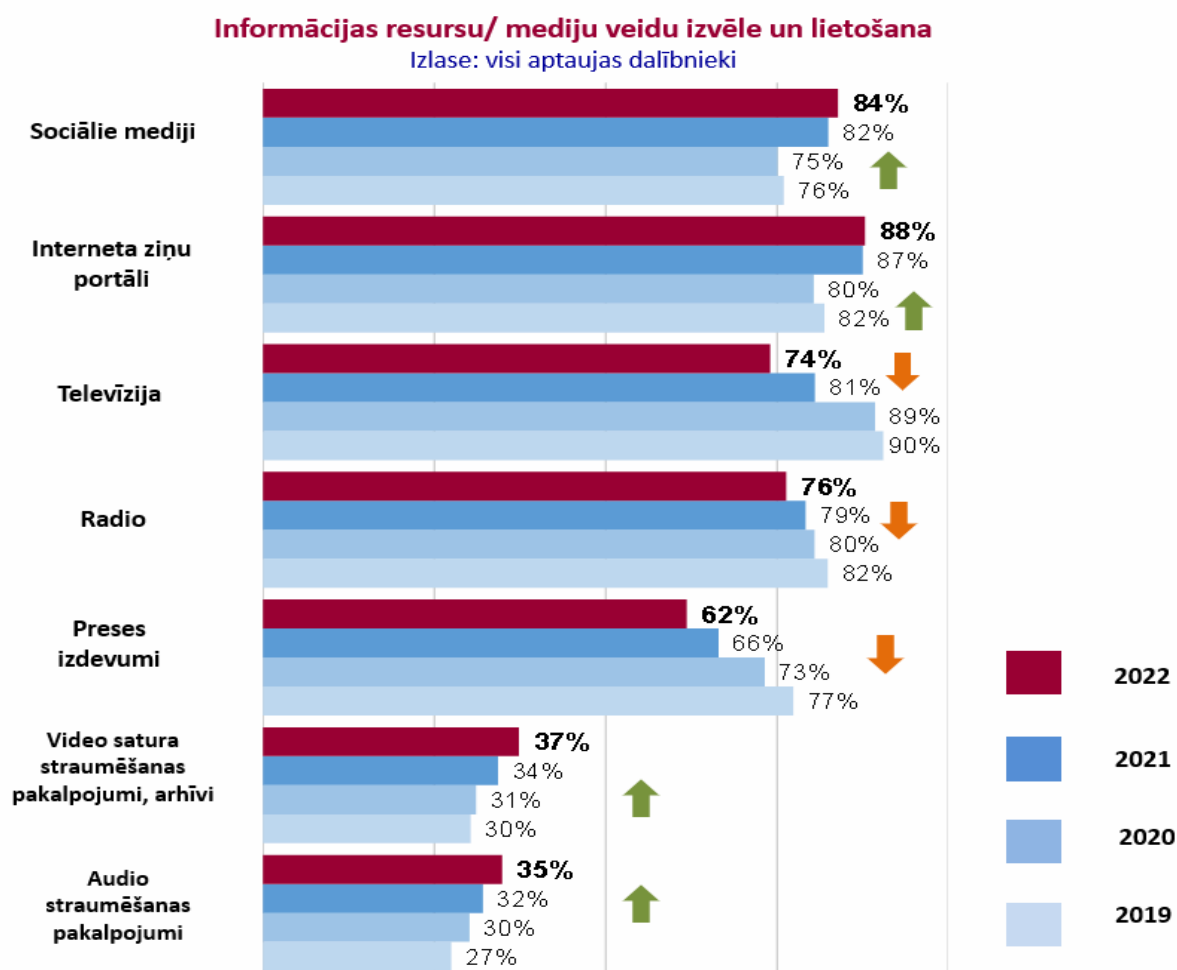
²¹ Saskaņā ar MAVISE datubāzē norādīto informāciju *Youtube un Facebook* jurisdikcijas valsts Stratēģijas apstiprināšanas brīdī ir Īrija. Skatīt šeit: <https://mavise.obs.coe.int/q/ondemand/facebook>; <https://mavise.obs.coe.int/q/ondemand/youtube>.

2. lietotāji – indivīdi vai organizācijas –, kas saturu rada, izplata un patērē;
3. programmatūra, kas lietotājiem saturu ļauj publicēt, izplatīt un uz to reaģēt.

Sociālajos medijos lietotāji mijiedarbojas uz pašu radīta vai atlasīta satura pamata.²² Populārākie sociālie mediji informācijas iegūšanai Latvijā ir *Facebook*, *Youtube*, *Instagram*.²³

“Pētījums par Latvijas iedzīvotāju mediju satura lietošanas ieradumiem”²⁴ liecina, ka sociālie mediji kļuvuši par visvairāk un biežāk lietotajiem informācijas resursiem ikdienā. Vienlaikus mazinās tradicionālo mediju patēriņš. Saskaņā ar pētījuma rezultātiem, tradicionālo mediju, kā televīzija, radio, prese, loma sabiedrībā mazinās, par populārāko informācijas resursu ir kļuvis internets – interneta ziņu portāli un sociālie mediji (kā piem., *Youtube*, *Facebook*, *Twitter* u. tml.). Sociālos medijos (kā piem., *Youtube*, *Facebook*, *Twitter* u. tml.) 2022.gadā kopumā lieto 84% (+2% salīdzinājumā ar 2021.g.).

Dati no pētījuma “Pētījums par Latvijas iedzīvotāju mediju satura lietošanas ieradumiem”²⁵:

²² Jēdziens “sociālie mediji”, Nacionālā enciklopēdija, skatīt šeit: <https://enciklopedija.lv/skirklis/4805-soci%C4%81lie-mediji>.

²³ “Pētījums par Latvijas iedzīvotāju mediju satura lietošanas ieradumiem”, SIA “Latvijas Fakti”, 2022.gads. Pieejams: <https://www.neplp.lv/lv/petijumi>.

²⁴ Turpat.

²⁵ Turpat.

Uzdevumi:

[B-8-1] Veicināt elektronisko plašsaziņas līdzekļu un satura veidotāju izpratni par atbildīgu sociālo mediju izmantošanu profesionālos un privātos nolūkos.

[B-8-2] Veicināt starptautisko sadarbību ES tiesiskā regulējuma piemērošanā sociālo mediju jomā.

[B-8-3] Nodrošināt sadarbību ar sociālo mediju platformām (*Facebook, Youtube, Google*), lai novērstu, kā arī ierobežotu un pārtrauktu prettiesiska satura izplatīšanu.

[B-8-4] Izpratnes un atbildīgas iesaistes aktivizēšanas nolūkos veicināt lielāko sociālo mediju platformu vadlīniju un kampaņu pieejamību latviešu valodā.

[B-8-5] Atbalstīt digitālā nodokļa ieviešanu Latvijā un Eiropā. Lai līdzsvarotu Latvijas mediju ieņēmumus no mediju reklāmas tirgus salīdzinājumā ar globālajām platformām (piemēram, *Google, Facebook, TikTok, Instagram*), nepieciešams rast risinājumu reklāmas ieņēmumu saglabāšanai Latvijas mediju tirgū, kā viens no risinājumiem varētu būt vienota digitālā nodokļa ieviešana visā ES.

[B-8-6] Veicot pētījumus par sabiedrības mediju lietošanas paradumiem, analizēt arī Latvijas sabiedrības sociālo mediju lietošanas paradumus un īpatnības.

[B-8-7] Nodrošināt sadarbību ar PTAC un citām atbildīgajām institūcijām digitālās vides uzraudzībā.

B-9 Pašregulācija

Profesionālu mediju raksturo ne tikai augsti kvalitatīvs radītais saturs, bet arī atbildības uzņemšanās par redakcionālajiem lēmumiem – ētikas kodols un principi, kas nav pārkāpjami, un līdzās redakcionālajai neatkarībai arī redakcionālā atbildība. Latvijai visos laikos, bet jo īpaši šobrīd vajadzīgi stipri, neatkarīgi, augstas kvalitātes mediji, kuri atbalsta un praktizē demokrātiskā pasaulē vispāratzītos profesionālos un ētikas standartos balstītu pašregulāciju – ir godīgi un atklāti, ir paškritiski un uzņemas atbildību par savu darbu, vietu, lomu mediju vidē, par radīto saturu kā lineārajā, tā digitālajā vidē.

Ar pašregulāciju saprotams, ka paši mediji nosaka profesionālās uzvedības nosacījumus un uzrauga to ievērošanu. Lai praksē attīstītos un tiktu ievēroti elektronisko plašsaziņas līdzekļu pašregulācijas principi, nepieciešama mediju pašu vienošanās par šādas regulācijas nepieciešamību, kā arī institūcija, kas veicina šo principu ievērošanu, attīstību, veicinot kopējās mediju ekosistēmas kvalitatīvu darbību un izaugsmi. Latvijā viena no mediju vides pašregulācijas organizācijām ir biedrība “Latvijas Mediju ētikas padome”.

Pašregulējošu principu noteikšana un to ievērošana ir īpaši nozīmīga sociālo mediju jomā, tostarp video koplietošanas platformās, lai aizsargātu bērnu tiesības, kā arī jebkuru platformas lietotāju no naidu kurinoša un drošību apdraudoša satura izplatīšanās.

Latvijā pašregulācijas joma ir vēl tikai sākuma posmā, ir nepieciešams apzināt citu valstu pieredzi šajā jautājumā, tomēr prognozējams, ka gaidāmi dažādi izaicinājumi tās ieviešanai un pilnvērtīgas darbības nodrošināšanai.

Uzdevumi:

[B-9-1] Veicināt mediju vienotu izpratni par pašregulāciju un tās uzlabojumiem, veicināt izglītojošus, informatīvus pasākumus – diskusijas un domapmaiņas – par pašregulācijas, ētikas un redakcionālās atbildības jautājumiem.

[B-9-2] Informēt par labās prakses piemēriem elektroniskos plašsaziņas līdzekļus, mediju un žurnālistikas pašregulācijas organizācijas, organizācijas, kas izveidotas vai dibinātas pašregulācijas funkcijas nodrošināšanai.

[B-9-3] Veicināt un atbalstīt pašregulatīvu organizāciju pārrobežu sadarbību un pieredzes apmaiņu.

[B-9-4] Nostiprināt izpratni, ka elektroniskie mediji ievēro ētikas standartus un atbildību par izplatīto saturu neatkarīgi no platformas. Jāpilnveido normatīvo aktu bāze, lai nodrošinātu, ka likumi, kuru ievērošanu uzrauga NEPLP elektronisko mediju vidē, ir attiecināmi arī uz digitālo vidi, piemēram, reklāmas izplatīšanas nosacījumiem komerciālajiem medijiem vai komerciālās reklāmas aizliegums sabiedriskajiem medijiem.

B-10 Mediju nozares tehnoloģiskā attīstība

Tehnoloģiju straujā attīstība ir mainījusi mediju vidi, padarījusi informatīvo telpu visaptverošu un pieejamu sabiedrībai, kur ģeogrāfisko robežu nozīme būtiski mazinājusies. Jaunu pieredzi satura izplatīšanā un pieejā nodrošina Latvijā pieejamā interneta pakalpojuma ātrums. ES Digitālās ekonomikas un sabiedrības indekss (DESI)²⁶ liecina, ka Latvijā ir plašs fiksētu, ļoti augstas veiktspējas tīklu (VHCN) pārklājums (91%), kas par 21 procentpunktu pārsniedz ES vidējo rādītāju (70%). Vienlaicīgi mobilo platjoslas tīklu izmantošana ir palielinājusies no 74% 2018.gadā līdz 86% 2021.gadā, atpaliekot no ES vidējā rādītāja par 1 procentpunktu. Tas liecina, ka ātrdarbīgas platjoslas savienojumu (4G/NGA) gadījumā tendence aizstāt fiksētos sakarus ar mobilajiem turpinās. Tas nozīmē arvien plašākas iespējas izmantot mediju satura patēriņu, arī televīzijas vai pakalpojumu pēc pieprasījuma video saturu.

Tuvāko gadu laikā Latvijā attīstīsies 5G internets un tas nozīmē, ka būs pieejams vēl lielāks mobilā interneta datu plūsmas ātrums. Tas ļaus medijiem aizvien efektīvāk izmantot mākoņpakalpojumus un daudzviet atteikties no saviem datu uzglabāšanas un apstrādes serveriem, tos izvietojot mākoņos. Tādējādi mediji spēs nodrošināt savas darbības ilgtspēju, tā samazinot ekoloģisko pēdu, kā arī palielināt savas darbības finansiālo efektivitāti un satura veidošanas iespējas. Pateicoties datorskaitļošanas jaudu pastāvīgam pieaugumam un apjomīgajiem uzkrātajiem klientu datiem, kuri tiks apkopoti un analizēti visdažādākos līmeņos, aizvien lielāka nozīme būs mākslīgā intelekta pielietojumam praktiski visās mediju darbības jomās. Mediju uzdevums ir izmantot šīs jaunās tehnoloģiju dotās iespējas un tehnoloģiju piedāvātos rīkus, lai

²⁶ Digitālās ekonomikas un sabiedrības indekss (*The Digital Economy and Society Index*). Pieejams: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi>; <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/countries-digitisation-performance>.

spētu maksimāli efektīvi rast savu vietu tirgū un savai mērķauditorijai piedāvāt to saturu, kas tai visvairāk interesē.

Tehnoloģiju attīstība maina lietotāju paradumus, tāpēc Latvijas medijiem ir jāspēj ilgtermiņā piedāvāt patērētājam to, ko tas vēlas ne tikai satura, bet arī tehnoloģiskās kvalitātes un pieejamības ziņā. Ar to saprotam, piemēram, UHD attēla izšķirtspējas standartu attīstīšanu atbilstoši Starptautiskās telekomunikāciju apvienības (*The International Telecommunication Union (ITU)*) rekomendācijām²⁷.

Latvijā pieejamais mobilā tīkla pārklājums un straujā 5G tehnoloģijas attīstība ietekmē EPL, kuru darbībā pieaug aizvien jaudīgāku mobilo ierīču nozīme. Tādēļ primāri ir veicināma mobilo aplikāciju attīstība un mediju pieejamība interneta vidē. DAB radio standarta ieviešana Latvijā turpmākajā plānošanas periodā nav lietderīga ne finansiālo, ne esošā digitālā radio standarta DAB+ piedāvāto ierobežoto tehnisko iespēju dēļ. Ir saglabājama un attīstāma FM zemes apraide tā, lai tā būtu pieejama visplašākajai iedzīvotāju auditorijai.

Uzdevumi:

[B-10-1] Jāatbalsta mediju modernizācija, sevišķi jāveicina to mediju darbība, kuri savu nākotni saredz kā savu (Latvijas) unikālu nišu kopējā starptautiskajā Eiropas mediju tirgus telpā un kuri ar savu darbību spēj radīt kvalitatīvu saturu latviešu valodā un sasniegt auditoriju gan Latvijā, gan ārpus tās.

[B-10-2] Jāveicina mediju tehnoloģiskā attīstība neatkarības un ilgtspējas virzienā – mākoņtehnoloģiju vidē, tā palielinot savas darbības mērogojamību un reizē finansiālo efektivitāti un konkurētspēju. Izmantojot modernas mākoņtehnoloģijas, tiek būtiski paaugstināta arī mediju datu arhīvu drošība, kibernetiskā drošība un mediju spēja strādāt kritisku apdraudējumu situācijās.

[B-10-3] Jārada apstākļi mediju infrastruktūras attīstībai tā, lai tajā būtu pieejami dažādi savstarpēji aizvietojami un elastīgi izmantojami tehnoloģiskie risinājumi krīzes situācijās, jārada labvēlīgi apstākļi, lai mediji attīstītu iespējas strādāt ārkārtas apstākļos, lai spētu nodrošināt rezerves kanālus datu pārraidei, komunikācijai un apraidei.

[B-10-4] Jāturpina nodrošināt televīzijas programmu apraide ciparformātā maksas zemes apraides tīklā vismaz līdz 2030.gadam.

[B-10-5] Nepieciešams regulāri pētīt un analizēt mediju tehnoloģisko attīstību, veidot nozares diskusijas un pieredzes apmaiņas pasākumus, tādējādi sekmējot tehnoloģiski attīstītu un konkurētspējīgu Latvijas mediju telpu.

²⁷ Starptautiskās telekomunikāciju apvienības (*The International Telecommunication Union (ITU)*) rekomendācijas. Pieejamas: <https://www.itu.int/rec/R-REC-BT.2020-2-201510-I/en>; <https://www.itu.int/en/about/Pages/default.aspx>.

C. KVALITATĪVA SATURA PIEEJAMĪBA, MEDIJU SASNIEDZAMĪBA

Mūsdienu mediju vidē, kur nodrošināta brīva pieeja saturam citās valodās, ir būtiski nodrošināt kvalitatīvas latviešu valodas lietošanu un veicināt tās pieejamību mediju saturā visās platformās.

Ar valodas nodrošināšanu televīzijās, radio vai pakalpojumos pēc pieprasījuma saprot programmas vai pakalpojuma oriģinālvalodu, valodas skaņu celiņu, subtitrus vai tamlīdzīgus pieejamības risinājumus, kurus ir būtiski nodrošināt mediju veidotajā saturā, lai sasniegtu pēc iespējas lielāku sabiedrības daļu.

C-1 Pareizas latviešu valodas lietojums un pieejamība

Latviešu valoda ir Latvijas valsts pamatvērtība – identitātes pamats un valstiskuma kodols. Valodas prasmes veicina piederību valstij, valodas statuss un prestižs ir jaudīgs rīks, kas nosaka sabiedrības viedokli un uzvedību (rīcību).

Saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes datiem²⁸ 2022.gadā latviešu skaits Latvijā ir 1,18 miljoni, un to īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā ir 63%. Vērtējot to kopsakarā ar 2011.gada tautas skaitīšanas datiem²⁹, secināms, ka līdzīgā apjomā varētu būt arī latviešu valodas lietojums ģimenē.

Lai sekmētu latviešu valodas saglabāšanu un nostiprināšanu ilgtermiņā, veicinātu tās lietojumu Latvijas iedzīvotāju savstarpējā saziņā, ir jārūpējas par pareizas valodas pieejamību, un medijiem šī mērķa nodrošināšanā ir būtiska loma.

Uzdevumi:

[C-1-1] Veicināt latviešu valodas kā valsts valodas lietojumu informatīvajā telpā izcilā līmenī – elektronisko plašsaziņas līdzekļu saturs tiek veidots valodā, kas ir paraugs visai sabiedrībai un palīgs pareizas latviešu valodas apguvē cittautiešiem.

[C-1-2] Veicināt valodas zināšanu un prasmju pilnveidojošu aktivitāšu (mācību, kursu, semināru, meistarklašu utt.) ieviešanu, nostiprināšanu un attīstību elektroniskajos plašsaziņas līdzekļos.

[C-1-3] Veicināt pareizas latviešu valodas lietojumu, tajā skaitā satura tulkojumus un subtitros.

[C-1-4] Latviešu valodas lietojuma kvalitātes paaugstināšanas nolūkos sadarboties ar Latviešu valodas aģentūru, Valsts Valodas centru un citām ieinteresētajām institūcijām, iesaistīties un atbalstīt aktivitātes, kas veicina valodas prasmju attīstību un latviešu valodas – vienīgās valsts valodas – statusa nostiprināšanos elektroniskajos plašsaziņas līdzekļos.

[C-1-5] Veicināt regulāra valodas prasmju, valodas atbilstīga lietojuma (rakstos un mutvārdos) izvērtējuma ieviešanu elektroniskajos plašsaziņas līdzekļos.

[C-1-6] Atbalstīt valodas redaktora amata ieviešanu elektroniskajos plašsaziņas līdzekļos.

²⁸ Skatīt šeit: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_POP_IR_IRE/IRE050.

²⁹ Skatīt šeit: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_OD/OSP_OD_tautassk_taut_tsk2011/?tablelist=true.

[C-1-5] Stiprināt radio un televīzijas programmu latviešu valodā pieejamību un kvalitatīvu uztveršanu, tajā skaitā bezmaksas zemes apraidē, visā Latvijas teritorijā, it īpaši Latvijas-Krievijas un Latvijas-Baltkrievijas pierobežās.

C-2 Elektronisko plašsaziņas līdzekļu pakalpojumu, to satura pieejamība

Informācijas pieejamība ir viens no cilvēktiesību pamatprincipiem un audiovizuālā satura pieejamības nodrošināšana ir sevišķi nepieciešama personām ar invaliditāti, lai tās varētu pilnvērtīgi piedalīties visās dzīves jomās.

Visiem elektroniskajiem plašsaziņas līdzekļiem kopš 2020. gada decembra EPLL ir noteikts pienākums pakāpeniski un nepārtraukti realizēt pasākumus, lai nodrošinātu sabiedrībai vienlīdzīgu pieeju informācijai.

Satura pieejamības pamata risinājumi:

- 1) subtitrēšana,
- 2) zīmju valoda (surdotulkojums),
- 3) subtitri personām ar dzirdes traucējumiem,
- 4) ierunāti subtitri,
- 5) audio apraksti.

2021.gadā Latvijas elektronisko plašsaziņas mediju vidē satura pieejamība tika nodrošināta atšķirīgos veidos un apjomos, no dažām subtitrētām raidījumu stundām televīzijas programmās līdz pat 85% subtitrētām satura vienībām audiovizuālos pakalpojumos pēc pieprasījuma.³⁰

Taču kopumā satura un līdz ar to informācijas pieejamība vērtējama kā zema, lielākoties mediji to nodrošina, lai izpildītu likuma prasības izvēlēties subtitrus kā vienu no veidiem raidījumu svešvalodā izplatīšanai. Tikmēr NEPLP pētījums³¹ liecina, ka subtitrus lieto plaša sabiedrības daļa, tostarp, lai varētu skatīties saturu klusumā, mācīties valodu vai labāk saprastu audiovizuālo saturu.

Sabiedrisko mediju programmās 2022.gadā satura pieejamība nodrošināta trešdaļai satura, taču nepieciešams panākt, lai nākamo piecu gadu laikā pieejamības līmenis, nodrošinot subtitrus, surdotulkojumu sasniegtu vismaz pusi satura LTV programmā “LTV1”, kas ir viena no populārākajām un nozīmīgākajām televīzijas programmām Latvijā.

Uzdevumi:

[C-2-1] Nākamo piecu gadu laikā (no 2023.gada līdz 2027.gadam) panākt būtiski lielāku satura pieejamību elektroniskajos plašsaziņas līdzekļos, it īpaši nacionāla līmeņa televīzijas programmās, nodrošinot subtitrus raidījumiem latviešu valodā.

[C-2-2] Lai nodrošinātu plašu un efektīvu satura pieejamību medijos valsts valodā, jāveicina centralizētu risinājumu un tehnoloģiju nodrošināšana. Tas nozīmē plašāku starpnozaru un iestāžu

³⁰ NEPLP Ziņojums par elektronisko plašsaziņas līdzekļu pakalpojumu pieejamības veicināšanu 2021.gadā. Pieejams: <https://www.neplp.lv/lv/cita-informacija>.

³¹ “Pētījums par audiovizuālo mediju satura pieejamību un pakalpojumu izmantošanu elektroniskajos plašsaziņas līdzekļos un interneta vidē”. SIA “Latvijas Fakti”, 2021.gads. Pieejams: <https://www.neplp.lv/lv/petijumi>.

savstarpēju sadarbību. Jāveicina ar valsts resursu līdzdalību apmaksātu filmu, seriālu vai citu raidījumu subtitrēšana, kas tādējādi nebūtu jādara atsevišķi katram medijam, kas vēlas izplatīt konkrēto saturu.

[C-2-3] Jāveicina centralizēti risinājumi zīmju valodas (surdotulka) nodrošināšanā, vismaz sabiedrībai svarīgas informācijas pasniegšanas laikā medijiem, tostarp valsts institūcijām piesaistot surdotulku nozīmīgas informācijas paziņošanas gadījumos.

[C-2-4] Lielāka apjoma subtitrēta satura nodrošināšanai medijos ir svarīga mākslīgā intelekta risinājumu izstrāde, to attīstīšana un ieviešana mediju darbā.

[C-2-5] Jānodrošina mērķēts atbalsts medijiem satura pieejamības palielināšanai, tostarp primāri specifisku subtitru nodrošināšanai, piemēram, akustiskiem (darbību, procesu) aprakstiem, kas ir resursietilpīgs, manuāli veicams risinājums.

[C-2-6] Sadarbojoties iestādēm, tostarp NEPLP, un mediju nozarei, ir jāizstrādā standarti subtitriem, lai tādējādi veicinātu vienotu pieeju kvalitatīvu un atbilstošu risinājumu izmantošanā.

[C-2-7] Medijos jāveicina mērķēta un samērīga zīmju valodas nodrošināšana tiešraides raidījumiem, tostarp primāri ziņu, informatīvi analītiskajiem raidījumiem, kā arī raidījumiem bērniem, jauniešiem.

[C-2-8] Programmu izplatītājiem jāizstrādā un jāievieš risinājumi pakalpojuma piekļūstamības nodrošināšanai, tostarp personām ar īpašām vajadzībām, invaliditāti.

[C-2-9] Jāveicina digitalizētā satura, tostarp arhīva, pieejamība, nodrošinot subtitrus.

D. REZULTATĪVIE RĀDĪTĀJI

Nr.	Rezultatīvais rādītājs	Bāzes vērtība, 2022.gads	Mērķa vērtība, 2027.gads
A. AIZSARGĀTA UN STIPRA LATVIJAS INFORMATĪVĀ TELPA			
1A	Ar autortiesībām un blakustiesībām aizsargātā audiovizuāla satura (televīzijas) prettiesiska izmantošana ar viedtālruna, datora vai TV ekrāna palīdzību (vidējais rādītājs, % mājsaimniecību)	20% ³²	< 20%
2A	Bezmaksas zemes apraidē esošo televīzijas programmu vietu skaits	8	≥ 8
3A	Monitorētā satura apjoms elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmās un pakalpojumos, izmantojot arī tehnoloģiskos risinājumus (monitorēto raidstundu skaits gadā, neieskaitot monitorēto apjomu priekšvēlēšanu aģitācijas perioda laikā)	6500	> 6500
4A	Latvijā pieejamas televīzijas programmas latviešu valodā – pamatvalodā vai ar valodas celiņu (% no Latvijā retranslējamo audio un audiovizuālo programmu sarakstā iekļautajām televīzijas programmām)	vidēji 15%	> 30%
5A	Vienota sistēma tādu interneta resursu uzskaitē, kuriem ir ierobežota piekļuve Latvijas teritorijā	-	1
6A	Televīzijas programmu pieejamība Latvijas iedzīvotājiem visā valsts teritorijā (% no iedzīvotāju kopskaita)	99,8	99,8
B. DAUDZVEIDĪGA LATVIJAS ELEKTRONISKO MEDIJU VIDE, KAS SPĒJ PIELĀGOTIES TEHNOLOĢISKĀS ATTĪSTĪBAS IZAIČINĀJUMIEM DIGITĀLAJĀ VIDĒ			
1B	Sabiedrība uzticas Latvijas ziņu avotiem (sabiedrības daļa %, kas uzticas un drīzāk uzticas)	49% ³³	> 49%
2B	Televīzijas programmu satura patēriņš (sabiedrības daļa %, kas televīziju izmanto vismaz reizi nedēļā)	61% ³⁴	≥ 50%
3B	Radio programmu satura patēriņš (sabiedrības daļa %, kas radio izmanto vismaz reizi nedēļā)	61% ³⁵	≥ 50%
4B	Audiovizuālu pakalpojumu pēc pieprasījuma satura patēriņš (sabiedrības daļa %, kas PPP izmanto vismaz reizi nedēļā)	26% ³⁶	≥ 35%
C. KVALITĀTĪVA SATURA PIEEJAMĪBA, MEDIJU SASNIEDZAMĪBA			
1C	Izstrādāti subtitru kvalitātes standarti, lai veidotu vienotu praksi subtitru lietojumam elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmās un pakalpojumos (skaits)	-	1
2C	Socioloģiska pētījuma veikšana, izzinot Latvijas iedzīvotāju mediju un informācijas lietošanas paradumus (skaits gadā)	1	1
3C	Subtitrēts un surdotulkots saturs VSIA “Latvijas Televīzija” programmā “LTV1” (% no raidlaika)	35%	≥ 50%
4C	Kopējais subtitrētā satura apjoms Latvijā reģistrētajās un pieejamajās komerciālajās televīzijas programmās (% no kopējā diennakts raidlaika gadā)	vidēji 3%	≥ 5%

³² “Televīzijas un digitālā satura nelegālā apjoma patēriņš Latvijā un tā radītie zaudējumi valsts ekonomikai”, Arnis Sauka, 2021.gads. Pieejams: <https://www.neplp.lv/lv/petijumi>.

³³ “Pētījums par Latvijas iedzīvotāju mediju satura lietošanas ieradumiem”, SIA “Latvijas Fakti”, 2022.gads. Pieejams: <https://www.neplp.lv/lv/petijumi>.

³⁴ Turpat.

³⁵ Turpat.

³⁶ Turpat.

Pielikumi

1. Apraides tiesību piešķiršanas kārtība uz 26 lapām;
2. Retranslācijas atļauju izsniegšanas un īstenošanas kārtība uz 7 lapām;
3. Audiovizuāla pakalpojuma pēc pieprasījuma sniegšanas kārtība uz 12 lapām;
4. Apliecinājums par patieso labuma guvēju uz 6 lapām;
5. Programmu ierakstu uzskaites žurnālu veidlapas (Excel datne);
6. Eiropas audiovizuālo darbu uzskaites veidlapas (Excel datne).